

Statistická šetření ekologického zemědělství

Základní statistické údaje (2016)

TÚ 4212 /2017

Výstup č. 2

Odpovědný řešitel: Ing. Hana Šejnohová, Ph.D.

Spoluřešitelé: Ing. Ivana Darmovzalová

Ing. Jana Hlaváčková

Ing. Mgr. Lucie Rádlová

Praha, září 2017

Obsah

Seznam tabulek.....	3
Seznam grafů	4
Seznam zkratk.....	5
Úvod zprávy	7
Metodika sběru dat.....	8
Část I. Základní statistické údaje za rok 2016	11
1. Vývoj ekologického zemědělství v ČR a struktura půdního fondu	11
1.1 Vývoj užití půdy v ekologickém zemědělství.....	12
1.2 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství v roce 2016	15
1.3 Velikostní struktura ekofarem	16
1.4 Ekofarmy z pohledu regionálního rozmístění	17
2. Rostlinná výroba a produkce na ekologických farmách	21
3. Živočišná výroba a produkce na ekologických farmách.....	28
4. Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství	33
5. Další informace o ekologických farmách	37
5.1 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2016)	37
5.2 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2015)	37
5.3 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2015).....	38
Část II. Prodej a užití produkce ekofarem v roce 2015	41
6. Způsob uplatnění bioprodukce vyprodukované na ekofarmách (rok 2015).....	41
6.1 Způsob uplatnění rostlinné produkce z ekofarem.....	42
6.2 Způsob uplatnění živočišné produkce z ekofarem	46
7. Způsob prodeje bioproduktů z ekofarem (rok 2015)	50
7.1 Prodej bioproduktů na konvenčním trhu	50
7.2 Prodej bioproduktů s certifikátem	50
7.3 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách	57
8. Zpracování bioproduktů na ekofarmách.....	59
9. Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	61
9.1 Základní dotace na plochu.....	62
9.2 Podpora EZ v rámci dalších opatření PRV.....	66
Závěr zprávy.....	67

Seznam tabulek

Tab. 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství ČR (1990–2016).....	12
Tab. 2 Procentní srovnání struktury půdního fondu v EZ v ČR ve vybraných letech.....	13
Tab. 3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (1999–2016).....	14
Tab. 4 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2016	15
Tab. 5 Velikostní struktura ekofarem v roce 2015 a 2016.....	16
Tab. 6 Velikostní rozložení výměr OP, TTP a TK na ekofarmách v roce 2016.....	17
Tab. 7 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2016	18
Tab. 8 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2016.....	20
Tab. 9 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2016 – základní komodity	23
Tab. 10 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2016 – zelenina a jahody	24
Tab. 11 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2016 – pícniny	25
Tab. 12 Struktura, produkce a výnos plodin v roce 2016 – trvalé kultur	25
Tab. 13 Struktura, produkce a výnos plodin v roce 2016 – trvalé travní porosty	26
Tab. 14 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2015 a 2016 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2016	27
Tab. 15 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2015 a 2016.....	29
Tab. 16 Počet zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2015 a 2016	30
Tab. 17 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v roce 2015 a 2016.....	32
Tab. 18 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2015 a 2016	33
Tab. 19 Výrobci biopotravin dle druhu převažující ekonomické aktivity v letech 2015 až 2016	35
Tab. 20 Registrovaní výrobci biopotravin s danou ekonomickou aktivitou (výrobní činností) v roce 2016	36
Tab. 21 Podíl ziskových ekofarem dle zaměření produkce v roce 2014 a 2015.....	38
Tab. 22 Počet pracovníků na ekologických farmách v roce 2014 a 2015.....	40
Tab. 23 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2015 a srovnání s plánovanou produkcí	45
Tab. 24 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2015 a srovnání s plánovanou produkcí	49
Tab. 25 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV a realizované ceny v roce 2015 - obiloviny	53
Tab. 26 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV a realizované ceny v roce 2015 – ostatní	54
Tab. 27 Způsob prodeje hlavních bioproduktů ŽV a realizované ceny v roce 2015	56
Tab. 28 Počet ekofarem prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2008–2015).....	57
Tab. 29 Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2008–2015).....	58
Tab. 30 Počet a zaměření faremních zpracovatelů biopotravin v roce 2015 a 2016.....	60
Tab. 31 Výše plateb na ha dle PRV 2014–2020, platná od roku 2015	62
Tab. 32 Vývoj plateb na hektar plochy v EZ (1998–2014)	64
Tab. 33 Zažádané finanční prostředky na plochu v roce 2015 a 2016	65
Tab. 34 Přehled zájmu o investiční opatření PRV s bodovým zvýhodněním v roce 2016	66

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj celkové výměry půdy v EZ, počtu farem a podílu na celkovém ZPF (1990–2016).....	11
Graf 2 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2016.....	19
Graf 3 Struktura plodin na OP dle výměr v ekologickém zemědělství v ČR v roce 2016 (%)	26
Graf 4 Podíl uplatnění produkce vybraných kategorií plodin v roce 2015 z hlediska typu trhu (%).....	44
Graf 5 Podíl prodeje dle typu kvality (bio nebo konvenční produkt) u vybraných kategorií živočišných produktů v roce 2015 (%)	48
Graf 6 Podíl zrealizovaného prodeje produkce z pohledu kategorie „BIO“ a „konvenční produkt“ v roce 2015 (%)	50
Graf 7 Vývoj dotací v EZ (1998–2016)	63

Seznam zkratk

AEO	agroenvironmentální opatření
AEKO	agroenvironmentální klimatická opatření
AG	akciová společnost (Aktientgesellschaft)
AWU	Annual Work Unit (počet pracovníků přepočtených na plný úvazek)
BIO	označení produktu získaného v ekologickém zemědělství
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EZ	ekologické zemědělství
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)
FADN	Zemědělská účetní datová síť
FSS	Strukturální šetření v zemědělství (Farm Structure Survey)
ha	hektary (měrná jednotka)
HRDP	Horizontální plán rozvoje venkova
HV	hospodářský výsledek
IČ	identifikační číslo
KBTPM	krávy bez tržní produkce mléka
kg/kg ž. v.	kilogramy/kilogramy živé váhy (měrná jednotka)
KO	kontrolní organizace
ks	kusy (měrná jednotka)
KZ	konvenční zemědělství
l	litry (měrná jednotka)
LAKR	léčivé, aromatické a kořeninové rostliny
LFA	Less Favoured Areas (méně příznivé oblasti pro zemědělství)
LPIS	veřejný registr půdy
MZe	Ministerstvo zemědělství České republiky
n. a.	data nemají smysl (not applicable)
n. d.	data neexistují (no data)
NACE	klasifikace ekonomických činností (dříve OKEČ)
OP	orná půda
PO	přechodné období
PRV	Program rozvoje venkova
REP	Registr ekologických podnikatelů
RRD	rychle rostoucí dřeviny
RV	rostlinná výroba
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
t	tuny (měrná jednotka)
TK	trvalé kultury
TTP	trvalé travní porosty
TÚ	tematický úkol
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VDJ	velká dobytčí jednotka

ZOP	zkrmuující objemnou píci
z. p.	zemědělská půda
ZPF	zemědělský půdní fond
ŽV	živočišná výroba

Úvod zprávy

Tato zpráva je výstupem tematického úkolu s názvem „Statistická šetření ekologického zemědělství (ekologické farmy – bioprodukce, zpracování, odbyt a trh s biopotravinami)“, zpracovávaného každoročně již od roku 2007. Zadavatelem úkolu je Ministerstvo zemědělství ČR (MZe), odbor environmentální a ekologického zemědělství. Hlavním cílem úkolu je:

- a) sběr údajů ze všech ekofarek potřebných ke splnění povinných závazků vůči Evropské komisi dle nařízení Rady (ES) 834/2007 (tj. vyplnění statistických informací o ekologickém zemědělství, které jsou definovány Eurostatem a jsou povinné pro všechny členské státy),
- b) sběr údajů k analýze rozsahu zpracování, odbytu a trhu s biopotravinami v České republice včetně vývozu a dovozu bioproduktů a biopotravin,
- c) sběr informací nutných z pohledu MZe k hodnocení vývoje sektoru a implementované politiky.

Tato zpráva je druhým výstupem výše zmíněného tematického úkolu a obsahuje zejména základní statistické údaje o ekologickém zemědělství v ČR (tj. údaje o rozloze, pěstovaných plodinách, počtech zvířat, objemu rostlinné a živočišné bioprodukce a způsobech jejího uplatnění) včetně dalších informací popisujících vývoj ekologického zemědělství v ČR.

Zpráva je rozdělena do dvou hlavních částí. První část je věnována základním statistickým ukazatelům ekologického zemědělství (EZ), ve kterých je v pěti kapitolách popsán historický vývoj EZ, rozsah rostlinné a živočišné bioprodukce, počet registrovaných subjektů a doplňkové informace k ekofarmám týkající se rozsahu souběhu s konvenčním hospodařením, ziskovosti ekofarek a zaměstnanosti na ekofarmách. Druhá část zprávy se zaměřuje spíše na údaje o odbytu, tj. informace o způsobech uplatnění bioprodukce včetně identifikace realizačních cen, rozsahu zpracování na ekofarmách a významu prodeje ze dvora. Zprávu uzavírá kapitola popisující rozsah veřejných finančních prostředků směřujících do sektoru EZ v posledních letech.

Metodika sběru dat

Tato zpráva vychází, zpracovává a analyzuje informace a data ze tří hlavních zdrojů:

- Registru ekologických podnikatelů (REP) – texty a údaje v tabulkách kapitol 1 a 4 za rok 2015 a 2016,
- celkového seznamu osob podnikajících v EZ k 31. 12. daného roku (tabulky, případně části textu kapitol 1 a 4 – údaje do roku 2014 včetně), od roku 2015 jsou tyto údaje čerpány z REP (viz výše),
- šetření na ekologických farmách realizovaného ÚZEI každoročně od roku 2007; podklad pro ostatní kapitoly zprávy s výjimkou kapitoly 9 (tato vychází z informací od SZIF a MZe – Odbor řídicí orgán PRV a Odbor environmentálních podpor PRV).

Metodika šetření ÚZEI

Sběr dat z ekofarem je v současné době prováděn ve spolupráci s kontrolními organizacemi, které jsou pověřeny MZe výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství. Jedná se o následující kontrolní organizace: KEZ o.p.s. se sídlem v Chrudimi, ABCERT AG se sídlem v Jihlavě, Biokont CZ, s. r. o. se sídlem v Brně a BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r.o. se sídlem v Praze.

Data jsou sbírána inspektory jednotlivých kontrolních organizací přímo na farmě při provádění řádné kontroly. Nejaktuálnější data použitá v této zprávě, zejména v kapitolách 2, 3, 5, 6, 7 a 8 byla zjišťována v průběhu roku 2016. Podkladem pro sběr je dotazník zpracovaný ÚZEI, který je každoročně aktualizován dle požadavků Evropské komise/Eurostatu a MZe. Mezi povinně hlášené statistické údaje dle aktuální EU legislativy patří:

- počty subjektů registrovaných v EZ ke konci roku (ekozemědělci, výrobci, distributoři, dovozci a vývozci ze/do třetích zemí a ostatní subjekty jako např. výrobci krmiv a osiv),
- data o výměrách plodin v EZ (členění na plochy v přechodném období a v ekologickém režimu, případně na plochy produkční v případě trvalých kultur) a rostlinné bioprodukci,
- data o počtu zvířat v EZ a živočišné bioprodukci,
- údaje o počtech výrobců biopotravin (či jiných zpracovatelů) a zaměření jejich výroby.

Pro sběr dat je používána webová aplikace, pomocí které mohou inspektoři online vkládat data o farmách přímo do databáze. Tato aplikace, která je v provozu již od roku 2009, velmi usnadnila, s ohledem na rostoucí počet ekologicky hospodařících zemědělců, sběr dat. Další nespornou výhodou je možnost kontroly ze strany ÚZEI a případných oprav nebo doplnění informací od jednotlivých kontrolních organizací.

Dotazník pro rok 2016 zahrnoval následující okruhy:

Část I. – Základní statistická data

- a) základní informace o farmě (identifikace farmy včetně data registrace v EZ),
- b) informace o rostlinné výrobě a její produkci na farmě zahrnující plochy pěstovaných plodin v rozdělení na plochy v přechodném období a plně ekologické a objem celkové bioprodukce z ekologických ploch,
- c) informace o živočišné výrobě a její produkci na farmě (počet zvířat dle základních kategorií chovaných na ekofarmě a objem celkové bioprodukce z těchto zvířat),

- d) informace o farmě (informace o tom, zda je farma celá v EZ a pokud není, jestli má zemědělskou půdu nebo hospodářská zvířata v konvenci, informace o počtu pracovníků na farmě, hospodářském výsledku v předchozím roce, zda farma v předchozím roce již mohla prodat nějakou svoji produkci s certifikátem jako bioprodukt).

Část II. – Data o prodeji a uplatnění produkce ekofarem

(Pozn. tuto část dotazníku vyplňovaly pouze ekofarmy, které mohly prodat v roce 2015 nějakou svoji produkci již jako bioprodukt).

- e) celková rostlinná a živočišná produkce realizovaná v roce 2015 a její uplatnění (objem skutečné celkové produkce vyprodukované na ekofarmě a určení jejího uplatnění – buď prodej na domácím trhu nebo export, a to jako bioprodukt nebo produkt konvenční anebo jako spotřeba v rámci farmy například jako krmivo, osivo/sadba, vlastní spotřeba, případně zpracování na farmě pro výrobu ekologických osiv, krmiv či biopotravin),
- f) způsob prodeje pěti nejdůležitějších bioproduktů (určení prodaného objemu, hlavní distribuční cesty a realizované ceny),
- g) rozsah faremního zpracování a přímého prodeje z farem (identifikace farem, které realizují zpracování a/nebo přímý prodej na ekofarmě, specifikace takto realizovaných bioproduktů a podíl této činnosti na celkovém obrátu farmy).

Při využívání výsledků prezentovaných v této zprávě je třeba vzít v úvahu následující:

- a) Dle údajů evidencí v Registru ekologických podnikatelů (REP) hospodařilo k 31. 12. 2016 ekologicky 4 243 ekozemědělců (4 265 včetně 22 provozoven), a to na výměře 506 070 ha. Dominovaly trvalé travní porosty (TTP) se 418 255 ha, výměra orné půdy se zvýšila výrazně na 66 386 ha a plocha trvalých kultur (sady, vinice, chmelnice a jiné trvalé kultury) poklesla na 6 149 ha. Ostatní plochu (170 ha) evidovanou v LPIS zaujímaly kultury typu školka, porost rychle rostoucích dřevin, zalesněná půda a jiná kultura (viz Tab. 4). Další 4 ha tvořily rybníky. Údaje z REP, které byly podkladem pro vybrané tabulky (především plochy ekologického zemědělství dle krajů, počty ekologických zemědělců atd.) byly exportovány k 9. 1. 2017. Tyto údaje (k 31. 12. daného roku) jsou každým dnem aktualizovány a z tohoto důvodu se mohou lišit od údajů exportovaných dříve nebo později od tohoto data exportu. Zbylou výměru tvořily plochy, na které zemědělec nepobírá dotace (např. zahrady, plochy rozptýlené zeleně, meze apod.). Tyto plochy nejsou evidovány v rámci veřejného registru půdy (LPIS) a činily v roce 2016 cca 15 142 ha (včetně 32 ha rybníků). Plocha mimo LPIS je zahrnuta v Tab. 1, Tab. 2, Tab. 3 a Tab. 4. S plochou mimo LPIS se naopak nepočítá při rozdělení půdy dle velikosti farem (Tab. 5), dle typu kultury (Tab. 6), dle půdy v jednotlivých krajích (Tab. 7 a Tab. 8). Naproti tomu v šetření ÚZEI bylo zahrnuto 4 280 respondentů s celkovou výměrou půdy 488 749 ha v ekologickém zemědělství. Trvalé travní porosty zaujímaly 417 987 ha, orná půda 64 877 ha a trvalé kultury 5 885 ha. Toto šetření však nezahrnuje pouze zemědělsky využívanou půdu.

MZe získává údaje nově online z REP (případně od kontrolních organizací v EZ z jejich evidence k 31. 12. daného roku). ÚZEI organizuje samostatné šetření z důvodu potřeby většího detailu zjišťovaných dat (např. pěstování jednotlivých plodin), a toto šetření probíhá v průběhu celého roku. V šetření ÚZEI jsou tedy zahrnuti i zemědělci, kteří sice k 31. 12. již ekologicky nehospodařili, ale v průběhu roku u nich byla provedena řádná inspekce a vyplněn dotazník. V šetření ÚZEI je tak zachycen stav ke dni kontroly a nikoli k 31. 12. daného roku.

- b) Údaje o objemu bioprodukce za rok 2016 (viz kapitola 2 a 3) se mohou lišit od skutečně vyprodukovaného objemu. Je to způsobeno tím, že údaje o bioprodukci byly sbírány v průběhu daného roku (tj. od jara do podzimu 2015 v rámci inspekce na farmě), tedy u některých farem ještě před vlastní sklizní a ekozemědělec svoji produkci pouze dopředu odhadoval. Důvodem je povinnost odeslat statistické údaje na Eurostat nejpozději k 1. 7. následujícího roku (tj. data za bioprodukci v roce 2016 nejpozději k 30. 6. 2017).
- c) Sběr údajů o reálné uskutečněné produkci zpětně je také prováděn, a to v rámci následného sběru dat (tedy v průběhu roku 2017 jsou sbírána reálná data za rok 2016).

Část I. Základní statistické údaje za rok 2016

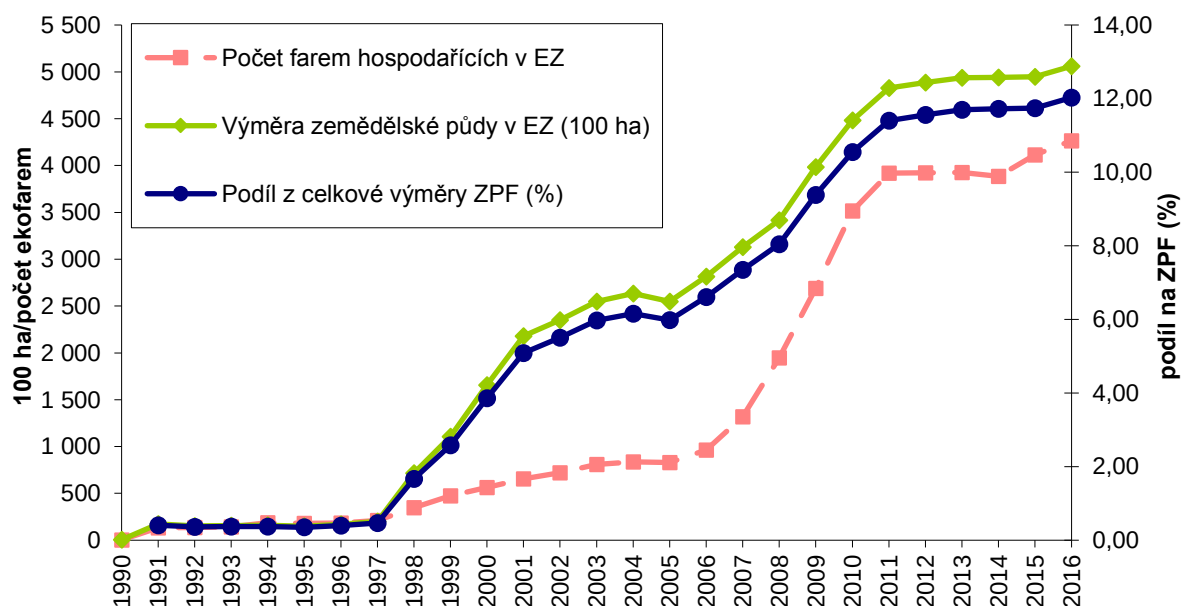
Cílem této části zprávy je prezentovat základní statistické údaje o stavu ekologického zemědělství v ČR, tj. o počtu ekofarem a struktuře půdního fondu v EZ k 31. 12. 2016, o struktuře pěstovaných plodin, počtu chovaných hospodářských zvířat a celkové bioprodukci na ekofarmách v roce 2016.

1. Vývoj ekologického zemědělství v ČR a struktura půdního fondu

V roce 2016 byla pro zemědělce již druhým rokem otevřena možnost vstupu do nových závazků opatření „Ekologické zemědělství“ podle podmínek Programu rozvoje venkova 2014–2020. Opatření Ekologické zemědělství (Nařízení vlády č. 76/2015) bylo odděleno od Agroenvironmentálně-klimatických opatření (Nařízení vlády č. 75/2015) a došlo i k dílčím úpravám v nabídce titulů a v podmínkách plnění závazků.

Dle údajů z Registru ekologických podnikatelů (REP) k 31. 12. 2016 hospodařilo ekologicky 4 243 ekofarem (cca 9 % zemědělských podniků v ČR)¹, a to na celkové výměře 506 070 ha, což představuje podíl 12,03 % z celkové výměry zemědělské půdy v ČR² (viz Tab. 1).

Počet farem vzrostl o 128, tj. meziročně o 3,1 %. Plochy obhospodařované ekologickými zemědělci vzrostly výrazně, a to o 11 409 ha. Celkový vývoj počtu farem, podílu z celkové výměry zemědělského půdního fondu (ZPF) a výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství v ČR od roku 1990 je znázorněn níže (viz Graf 1).

Graf 1 Vývoj celkové výměry půdy v EZ, počtu farem a podílu na celkovém ZPF (1990–2016)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

¹ Počet všech zemědělských podniků odpovídá počtu všech zemědělsky aktivních subjektů s velikostními parametry odpovídajícími prahovým hodnotám AGC 2000 (ČSÚ - Zemědělský registr).

² Zdroj: Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky (ČÚZK, stav ke dni 31. 12. 2016)

Tab. 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství ČR (1990–2016)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ ²⁾	Celková výměra půdy v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna výměry půdy v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1991	132	17 507	0,41	-	-
1992	135	15 371	0,36	2,3	-12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1,0
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
1996	182	17 022	0,40	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,67	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2001 ¹⁾	654	217 869	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,50	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2011	3 920	482 927	11,40	11,5	7,7
2012	3 923	488 483	11,56	0,1	1,2
2013	3 926	493 896	11,70	0,1	1,1
2014	3 885	493 971	11,72	-1,0	0,0
2015	4 115	494 661	11,74	0,2	0,1
2016	4 243	506 070	12,03	3,1	2,3

1) Pro výměru celkové plochy v EZ v roce 2001 existují dva odlišné oficiální údaje 218 114 ha a 217 869 ha.

2) Počet farem je uveden do roku 2015 včetně poboček. Od roku 2016 je uveden počet subjektů bez poboček (poboček celkem 22) z důvodu sjednocení údajů s REP, kde nejsou pobočky uvedeny. Údaje o počtu hospodařících farem a celkové výměře půdy k 31. 12. 2016 byly platné k 9. 1. 2017 a mohou se lišit od údajů aktualizovaných v průběhu roku 2017.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

1.1 Vývoj užití půdy v ekologickém zemědělství

Z pohledu užití půdy v EZ stále dominují trvalé travní porosty (TTP), v roce 2016 s výměrou přes 418 tis. ha (viz Tab. 3). Jejich plocha se v roce 2016 navýšila a podíl TTP na celkové výměře ekologicky obhospodařované půdy se pohyboval okolo 83 % (viz Tab. 2). Od roku 2004 vzrostla plocha orné půdy (OP) v EZ více než trojnásobně (v roce 2016 na více než 66 tisíc ha). V roce 2008 přesáhl podíl výměry OP 10 %, a od té doby se pohyboval v rozmezí 11–12 %. V roce 2015 však vzrostl podíl výměry OP na 13 % a v roce 2016 se tento podíl opět mírně navýšil (viz Tab. 2). V roce 2016 bylo dosaženo historicky nejvyššího podílu OP v rámci ploch EZ. Od roku 2004 vzrostla plocha trvalých kultur (TK) téměř sedminásobně na více než 7 800 ha v roce 2013. Po setrvalém nárůstu ploch TK byl v roce 2014, 2015 i 2016 zaznamenán pokles těchto ploch (meziroční pokles o 690 ha, tedy o 10,1 %) na cca 6 tisíc ha. Trvalé kultury tak zaujímají podíl kolem 1 % v rámci všech ekologicky

obhospodařovaných ploch. V rámci TK, stejně jako v předchozích letech, převládaly ovocné sady (intenzivní a extenzivní) s 60,7 %, vinice zaujímaly 15,1 % ploch a chmelnice 0,2 % ploch. Od roku 2015 je v rámci TK zahrnuta také kategorie „jiná trvalá kultura“ (z velké části krajinnotvorný sad), která tvořila 24 % z plochy TK v ČR (cca 1 500 ha).

Tab. 2 Procentní srovnání struktury půdního fondu v EZ v ČR ve vybraných letech

Užití půdy	1999	2003	2005	2008	2011	2014	2016
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Orná půda	12,44	7,70	8,14	10,30	12,28	11,42	13,12
Trvalé travní porosty	86,72	90,86	82,34	82,43	82,43	83,54	82,65
Trvalé kultury	0,32	0,36	0,32	0,91	1,54	1,57	1,22
Ostatní plochy	0,52	1,08	9,19	6,37	3,76	3,47	3,01
Celková plocha	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

Tab. 3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (1999–2016)

Užití půdy	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Orná půda	13 776	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 479	29 505	35 178
Trvalé travní porosty	96 044	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 190	257 899	281 596
Trvalé kultury	359	462	963	898	928	1 170	820	1 196	1 870	3 105
Ostatní plochy	576	237	2 354	2 778	2 747	7 056	23 440	24 671	23 616	21 753
Celková plocha	110 755	165 699	218 114	235 136	254 995	263 299	254 982	281 536	312 890	341 632
Užití půdy	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna 2016/15 (%)	
Orná půda	44 906	54 717	59 281	58 625	56 286	56 395	64 529	66 386	2,88	
Trvalé travní porosty	329 232	369 057	398 061	404 950	412 158	412 644	407 448	418 255	2,65	
Trvalé kultury	4 331	5 939	7 429	7 693	7 837	7 774	6 839	6 149	-10,09	
Ostatní plochy ¹⁾	19 937	18 054	18 157	17 215	17 615	17 159	15 845	15 280	-3,57	
Celková plocha	398 406	447 767	482 927	488 483	493 896	493 972	494 661	506 070	2,31	

1) Ostatní plochy v roce 2009 zahrnují navíc výměru rybníků (19 890 ha + 47 ha), v ostatních letech jde pouze o ostatní plochy zemědělské půdy.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku)

1.2 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství v roce 2016

Celková výměra plochy v EZ vzrostla meziročně dost výrazně, a to o 11 409 ha, tedy o 2,3 %. Naposledy došlo k takto zásadnímu meziročnímu navýšení ploch v roce 2013, ale šlo tehdy o necelých 5 500 ha. Navýšila se výměra orné půdy, a to o více než 1 800 ha (nárůst o 2,9 %). U trvalých travních porostů se plocha také výrazně navýšila, a to o téměř 11 tisíc ha (o 2,7 %). Snížila se ovšem zásadně plocha trvalých kultur, a to o téměř 700 ha (o 10,1 %). Je ale třeba zmínit, že v rámci trvalých kultur je od roku 2015 kromě sadů (intenzivních a extenzivních), vinic a chmelnic rozlišována ještě jiná trvalá kultura, která zahrnuje zejména krajinné sady, u kterých není základním účelem produkce ovoce, ale zachování odrůdové rozmanitosti a krajinného rázu (téměř 1 500 ha). Výměra intenzivních a ostatních ovocných sadů tedy meziročně opět poklesla, a to o 19 % (o téměř 860 ha). Plochy vinic klesly pouze mírně, o cca 1 % (o pouhých 8 ha). Snížily se také výměry ostatních ploch, které nejsou vedeny v rámci registru LPIS (o více než 560 ha). Struktura půdního fondu v EZ v roce 2016 je znázorněna v Tab. 4. Umožnění vstupu do nových dotačních závazků v rámci opatření „Ekologické zemědělství“ vedlo k dalšímu nárůstu ploch v přechodném období (viz Tab. 4 a 7). Tyto plochy tvořily 12,6 % celkové výměry při zahrnutí pouze výměr v rámci LPIS (v roce 2014 pouze 4,5 % a v roce 2015 již 10,1 %).

Tab. 4 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2016

Plochy	Výměra v PO (ha)	Výměra v EZ (ha)	Výměra celkem (ha)
Výměra ploch v EZ celkem	62 477,68	443 628,65	506 106,33
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	62 472,73	443 597,06	506 069,79
Půda v LPIS			
Výměra ploch v EZ celkem	62 008,88	428 955,04	490 963,92
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	62 008,61	428 951,21	490 959,82
Trvalý travní porost	46 903,17	371 352,00	418 255,17
Orná půda	13 976,89	52 409,47	66 386,36
<i>z toho: standardní orná půda</i>	<i>12 660,63</i>	<i>48 595,31</i>	<i>61 255,94</i>
<i>travní porost</i>	<i>1 284,10</i>	<i>3 803,41</i>	<i>5 087,51</i>
<i>úhor</i>	<i>32,16</i>	<i>10,75</i>	<i>42,91</i>
Trvalá kultura	1 092,21	5 056,57	6 148,78
<i>z toho: ovocný sad (intenzivní a ostatní)</i>	<i>679,12</i>	<i>3 052,32</i>	<i>3 731,44</i>
<i>vinice</i>	<i>145,99</i>	<i>785,47</i>	<i>931,46</i>
<i>chmelnice</i>	<i>0,00</i>	<i>10,63</i>	<i>10,63</i>
<i>jiná trvalá kultura (krajinnotvorný sad)</i>	<i>267,10</i>	<i>1 208,15</i>	<i>1 475,25</i>
Ostatní plocha ¹⁾	36,34	133,17	169,51
Rybník	0,27	3,83	4,10
Půda mimo LPIS			
<i>z toho: rybník</i>	<i>4,68</i>	<i>27,76</i>	<i>32,44</i>
<i>ostatní plocha¹⁾</i>	<i>464,12</i>	<i>14 645,85</i>	<i>15 109,97</i>

1) Školka, porost RRD (rychle rostoucí dřeviny), zalesněná půda a jiná kultura. V rámci evidence LPIS je školka a porost RRD evidován v kategorii trvalé kultury, s ohledem na zanedbatelné plochy jsou ale v této tabulce zahrnuty do ploch ostatních; školka (9,25 ha), porost RRD (29,16 ha)

Zdroj: REP, zpracoval ÚZEI

1.3 Velikostní struktura ekofarem

Česká republika dlouhodobě patří k zemím, kde průměrná velikost ekofarmy výrazně převyšuje evropský průměr, který se pohybuje okolo 40 ha. V roce 2001 byla zjištěna nejvyšší průměrná výměra ekofarmy, a to 333 ha. Od té doby průměrná velikost farem trvale klesala. V letech 2013 a 2014 byla průměrná velikost ekofarmy stabilní (126 ha a 127 ha). V roce 2015 ale průměrná velikost ekofarmy klesla na 120 ha a v roce 2016 na 119 ha. Snížení průměrné výměry je způsobeno zejména dělením stávajících farem na menší celky (např. dělení farmy v rámci rodiny) a v posledních letech také vstupem nových farem s nižší výměrou. I přes výše uvedené stále platí, že výměra průměrné ekofarmy je větší než průměrná výměra farmy konvenční (cca 74 ha v roce 2016).

Z pohledu velikostní struktury ekologických podniků je dlouhodobě nejčastější rozloha ekofarek v rozmezí 10–50 ha a podíl této kategorie se opět meziročně zvýšil na 39,9 % (nárůst o 123 farem), viz Tab. 5. K výraznému navýšení ploch došlo u kategorie 100–500 ha (o téměř 9 tis. ha). V roce 2016 byl nejvyšší procentní meziroční pokles plochy zaznamenán u kategorie 1000–2000 ha, ve které došlo k poklesu o více než 6 100 ha. Důvodem je pokles o 5 farem v této kategorii související např. s trendem rozdělování větších farem na menší.

Při srovnání ekofarek dle výměry je třeba přihlídnout k tomu, že je zde zahrnuta pouze půda, která je evidována v rámci registru půdy LPIS. Půda mimo tento registr činila v roce 2016 cca 15 100 ha a není zde zahrnuta. Z tabulky níže vyplývá, že zhruba čtvrtina farem (nad 100 ha) obhospodařuje kolem 80 % ploch v EZ, resp. necelých 6 % farem (nad 500 ha) obhospodařuje téměř 44 % ploch v EZ. Lze tedy stále tvrdit, že v EZ převládají velké zemědělské podniky s převahou travních porostů.

Tab. 5 Velikostní struktura ekofarek v roce 2015 a 2016

Velikostní skupiny farek dle výměry (ha)	2015				2016				Meziroční změna 2016/15	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet (%)	Plocha (%)
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)		
0 až < 5	442	10,8	865,7	0,2	425	10,0	817,3	0,2	-3,8	-5,6
5 až < 10	425	10,4	3 094,9	0,6	393	9,3	2 875,3	0,6	-7,5	-7,1
10 až < 50	1 571	38,4	40 962,8	8,6	1 694	39,9	43 841,8	8,9	7,8	7,0
50 až < 100	650	15,9	46 750,0	9,8	694	16,4	49 884,5	10,2	6,8	6,7
100 až < 500	766	18,7	168 489,9	35,2	793	18,7	177 479,9	36,1	3,5	5,3
500 až < 1000	183	4,5	128 174,5	26,8	190	4,5	130 735,0	26,6	3,8	2,0
1000 až < 2000	54	1,3	73 237,6	15,3	49	1,2	67 128,0	13,7	-9,3	-8,3
2000 a více	5	0,1	17 412,4	3,6	5	0,1	18 202,1	3,7	0,0	4,5
Celkem	4 096	100,0	478 987,8	100,0	4 243	100,0	490 963,9	100,0	3,6	2,5

Zdroj: REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

Z hlediska počtu farek a rozložení orné půdy (OP), trvalých travních porostů (TTP) a trvalých kultur (TK) na ekofarmách je patrné, že plochy OP byly nejčastěji obhospodařovány v rozloze do 5 ha a dále také poměrně hojně v rozmezí 10–50 ha (viz Tab. 6). Podobně tomu bylo u TK, kde z celkových 830 ekofarek s TK jich hospodařilo 71 % (593 ekofarek) na ploše do 5 ha. U TTP dominovala rozloha 10–50 ha (více než 40 % ekofarek), následovaná rozlohou 100–500 ha (20 %). Společně tyto kategorie tvořily více než 60 % všech farek s TTP.

Z hlediska meziroční změny počtu farek došlo k významnějšímu navýšení na OP u kategorie do 5 ha (o 22 farek více) a kategorie 500–1000 ha (o 5 farek více). Úbytek farek byl naopak zaznamenán u kategorie 10–50 ha (o 35 farek méně). U TTP byl zaznamenán nárůst zejména

u kategorie 10–50 ha (o 115 farem více), u kategorie 100–500 ha (o 47 více) a u kategorie 50–100 ha (o 39 více). Ubylo ale naopak malých farem (celkem o 22) u ploch do 5 ha. U TK vzrostl počet farem v kategorii do 5 ha (o 38 farem více), a naopak se snížil počet farem, které hospodařily na plochách v kategorii 10–50 ha, 50–100 ha a 100–500 ha TK.

Z pohledu výměry bylo nejvíce ploch OP obhospodařováno v kategorii 100–500 ha (téměř 40 %), u TTP v kategoriích 100–500 ha a 500–1000 ha (dohromady téměř 65 %). Naopak se snížily plochy u farem v kategoriích 10–50 ha (o 1 050 ha) a 100–500 ha (o 1 590 ha). K nejvyššímu meziročnímu nárůstu ploch došlo v rámci OP u kategorie 500–1000 ha (o téměř 3 000 ha), dále u kategorie 1 000–2 000 ha (o téměř 970 ha více) a u kategorie 50–100 ha (o 620 ha). U TTP se snížily plochy nejzásadněji u kategorie 500–1 000 ha (o 6 900 ha). K nejvýraznějšímu navýšení ploch TTP došlo naopak u farem v kategorii 100–500 ha (nárůst o 13 840 ha). U TK poklesly plochy významně v kategorii velikosti 100–500 ha (o 410 ha). O něco nižší byl zaznamenán pokles v kategorii 10–50 ha (o 170 ha) a v kategorii 50–100 ha (o téměř 140 ha). I nadále pokračoval tedy trend z roku 2015 v úbytku ploch u větších pěstitelů.

Tab. 6 Velikostní rozložení výměr OP, TTP a TK na ekofarmách v roce 2016

Velikostní rozložení výměr OP, TTP a TK (ha)	OP				TTP				TK			
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet		Plocha	
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)
>0 až < 5	702	37,2	1 376,8	2,1	314	8,5	687,0	0,2	593	71,4	890,2	14,5
5 až < 10	347	18,4	2 492,1	3,8	361	9,8	2 697,9	0,6	98	11,8	703,5	11,4
10 až < 50	573	30,3	12 713,3	19,2	1 494	40,6	38 732,9	9,3	113	13,6	2 351,5	38,2
50 až < 100	123	6,5	8 448,0	12,7	596	16,2	42 722,4	10,2	19	2,3	1 297,9	21,1
100 až < 500	121	6,4	24 485,1	36,9	723	19,6	163 987,9	39,2	7	0,8	905,6	14,7
500 až < 1 000	20	1,1	13 512,3	20,4	155	4,2	106 657,9	25,5	0	0,0	0,0	0,0
1 000 až < 2 000	3	0,2	3 358,8	5,1	36	1,0	48 630,0	11,6	0	0,0	0,0	0,0
2 000 a více	0	0,0	0,0	0,0	4	0,1	14 139,1	3,4	0	0,0	0,0	0,0
Celkem	1 889	100,0	66 386,4	100,0	3 683	100,0	418 255,2	100,0	830	100,0	6 148,8	100,0

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2016); vlastní výpočty ÚZEI

1.4 Ekofarmy z pohledu regionálního rozmístění

Hlavními oblastmi EZ jsou tradičně méně příznivé horské a podhorské oblasti ČR. Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy se nachází v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Plzeňského, Moravskoslezského, Karlovarského a Ústeckého kraje (viz Tab. 7). Z hlediska výměry EZ je dlouhodobě nejvýznamnější oblastí Jihočeský kraj. V těchto pěti krajích se nacházelo téměř 60 % ploch v EZ a dva z nich vedou dlouhodobě s nejvyšší průměrnou velikostí ekofare (242 ha v kraji Karlovarském a 159 ha v kraji Ústeckém). V počtu ekologických farem vede dlouhodobě kraj Jihočeský (624 ekofare) následovaný stejně jako v předchozím roce krajem Plzeňským (475 ekofare), Moravskoslezským (390 ekofare) a Zlínským (370 ekofare). Poměrně významný začíná být z pohledu počtu farem také kraj Vysočina. Naopak farmy s nejnižší výměrou (vyjma Hl. m. Praha) se nacházejí v kraji Vysočina, v Jihomoravském a Středočeském kraji.

Z pohledu meziročního vývoje došlo k nárůstu počtu ekofare téměř ve všech krajích vyjma kraje Vysočina, Jihomoravského a Hl. m. Prahy. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v Jihočeském kraji (o 61 farem více), dále v Ústeckém a ve Středočeském kraji. Ve dvanácti krajích došlo k % nárůstu ploch (nejvíce v Hl. m. Praha, ve Středočeském, Jihomoravském a Pardubickém kraji). Absolutní nárůst ploch byl nejvyšší v kraji v Jihočeském (o 2 700 ha), Plzeňském (o 2 360 ha), Ústeckém

(o 1 960 ha) a Středočeském (o 1 130 ha). K meziročnímu, téměř nepatrnému snížení ploch (%) došlo naopak jen ve dvou krajích, a to v kraji Vysočina (o cca 150 ha) a Zlínském kraji (o 70 ha). Regionální rozmístění ekofarek a jejich obhospodařovaných ploch v rámci jednotlivých krajů ČR je uvedeno v Tab. 7. Ekologicky obhospodařované plochy byly přiřazeny k jednotlivým krajům dle skutečné lokality hospodaření.

Celková výměra ploch ekologického zemědělství v jednotlivých krajích ČR a počet ekofarek je uveden v Grafu 2.

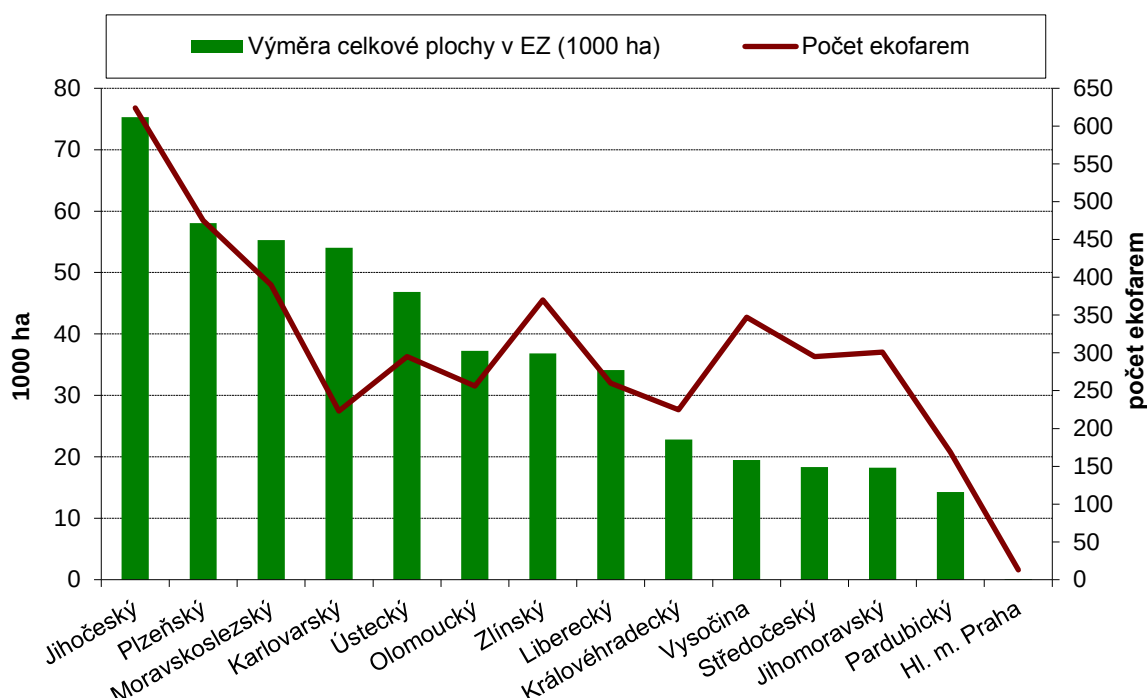
Tab. 7 Počet ekofarek a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2016

Kraj ¹⁾	Počet ekofarek	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná výměra ekofarmy ²⁾
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)
Jihočeský	624	75 312,4	15,3	11 087,4	14,7	121
Plzeňský	475	58 071,8	11,8	10 180,7	17,5	122
Moravskoslezský	390	55 264,7	11,3	6 389,7	11,6	142
Karlovarský	223	54 056,3	11,0	2 574,4	4,8	242
Ústecký	295	46 851,6	9,5	6 992,1	14,9	159
Olomoucký	256	37 237,3	7,6	2 669,3	7,2	145
Zlínský	370	36 837,8	7,5	2 824,1	7,7	100
Liberecký	260	34 130,5	7,0	3 683,5	10,8	131
Královéhradecký	225	22 802,1	4,6	2 634,2	11,6	101
Vysočina	347	19 487,8	4,0	3 207,6	16,5	56
Středočeský	295	18 358,9	3,7	3 781,4	20,6	62
Jihomoravský	301	18 219,9	3,7	4 377,4	24,0	61
Pardubický	169	14 254,5	2,9	1 566,1	11,0	84
Hl. m. Praha	13	78,6	0,0	41,0	52,2	6
Celkem	4 243	490 963,9	100,0	62 008,9	12,6	116

1) Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ (avšak jen půda evidovaná v LPIS). Farmy jsou ke kraji přiřazeny dle nejvyšší výměry zaznamenané v REP (z evidence v LPIS). Pokud hospodaří farma na půdě ve třech krajích, je přiřazena ke kraji, kde se nachází nejvíce obhospodařovaných ploch.

2) Do průměrné výměry ekofarmy jsou zahrnuty pouze plochy evidované v LPIS. Celková průměrná výměra ekofarmy 116 ha se tak mírně liší od průměrné výměry 119 ha, do které je zahrnuta i půda mimo LPIS.

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2016); vlastní výpočty ÚZEI

Graf 2 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2016

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2016); vlastní výpočty ÚZEI

Seřadíme-li kraje dle podílu výměry celkové ekologické půdy na celkové zemědělské půdě ČR (viz Tab. 8), získáme odlišné pořadí než v Tab. 7. V roce 2016 byl celorepublikový průměr podílu výměry EZ (tj. 12,03 %; viz Tab. 1) překročen v osmi krajích stejně jako v předchozích letech, přičemž vysoce nad tímto průměrem s téměř 44 % vedl Karlovarský kraj. Podobně jako v předchozích letech následoval kraj Liberecký (téměř 25 %), Moravskoslezský (20 %), Zlínský (19 %) a Ústecký (17 %). V dalších krajích (zejména důležitých produkčních oblastech) zůstává zastoupení EZ od cca 3 do 8 %.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy (orná půda, travní porosty a trvalé kultury) dominoval opět Karlovarský kraj, kde se nacházelo v ekologickém režimu 9 % ploch orné půdy. Stejný kraj měl také nejvyšší podíl trvalých travních porostů (74 %). Více než 50 % ploch TTP v ekologickém režimu měly pak další čtyři kraje – Olomoucký, Ústecký, Moravskoslezský a Zlínský (viz Tab. 8). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře se nacházelo v Moravskoslezském kraji (více než 61 %), v menší míře pak v kraji Libereckém (29 %), Zlínském (23 %) a v kraji Vysočina (23 %). Z pohledu absolutních hodnot byla největší rozloha ekologicky obhospodařovaných TTP v kraji Jihočeském (69 030 ha), u orné půdy v kraji Jihomoravském (11 443 ha) a Plzeňském (10 052 ha) a u trvalých kultur šlo o nejvyšší výměry v kraji Jihomoravském (1 886 ha), kde se jednalo zejména o plochy vinic.

Z celorepublikového pohledu dosáhl v roce 2016 podíl veškeré půdy v EZ na celkové z. p. v ČR 12,03 %, což je proti roku 2015, kdy byl podíl EZ půdy 11,74 %, nárůst o 0,29 %. Jedná se o nejvyšší meziroční nárůst podílu ploch od roku 2010. V Tab. 8 je však rozdělena v rámci krajů pouze půda evidovaná v registru LPIS (490 960 ha bez výměry rybníků), podíl půdy v ekologickém zemědělství se tak pohybuje okolo 11,7 %. Ekologickými zemědělci bylo v ČR v roce 2016 obhospodařováno 41,7 % trvalých travních porostů, 2,2 % orné půdy a 8,2 % ploch trvalých kultur (resp. cca 8,2 % ovocných sadů, 4,7 % vinic a 0,1 % chmelnic).

Tab. 8 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2016

Kraj ¹⁾	Výměra celkové půdy v EZ (ha) ²⁾	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR (ha)	Podíl půdy v EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	TK		z.p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	54 056	4 810	49 175	68	123 990	43,6	9,0	73,8	11,2
Liberecký	34 130	2 048	31 623	423	139 350	24,5	3,2	47,3	29,4
Moravskoslezský	55 265	4 845	49 939	461	273 646	20,2	2,9	57,7	61,4
Zlínský	36 838	5 686	30 182	958	192 593	19,1	4,7	52,3	23,3
Ústecký	46 852	2 946	43 230	668	275 109	17,0	1,6	59,0	5,4
Jihočeský	75 309	6 091	69 030	175	489 107	15,4	2,0	41,4	7,8
Plzeňský	58 072	10 052	47 789	221	377 477	15,4	4,0	43,2	12,4
Olomoucký	37 237	2 625	34 367	210	277 850	13,4	1,3	60,7	5,6
Královéhradecký	22 802	2 522	20 091	188	276 917	8,2	1,3	28,2	4,4
Pardubický	14 255	1 739	12 422	93	270 348	5,3	0,9	20,1	4,9
Vysočina	19 488	6 899	12 440	145	408 543	4,8	2,2	15,1	22,6
Jihomoravský	18 219	11 443	4 879	1 886	424 021	4,3	3,3	16,2	7,1
Středočeský	18 359	4 656	13 043	645	659 623	2,8	0,9	18,1	4,5
Hlavní město Praha	79	24	46	9	19 800	0,4	0,2	5,3	1,4
Celkem	490 960	66 386	418 255	6 149	4 208 374	11,7	2,2	41,7	8,2

¹⁾Kraje jsou v tabulce seřazeny dle podílu výměry celkové půdy v EZ na celkové zemědělské půdě ČR.

²⁾Celková výměra v EZ nezahrnuje plochu rybníků a do rozdělení krajů je zahrnuta jen půda v LPIS.

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2016); Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí ČR (ČÚZK); vlastní výpočty ÚZEI

2. Rostlinná výroba a produkce na ekologických farmách

Údaje uvedené v této kapitole o rostlinné výrobě byly získány od 4 280 dotazovaných zemědělců a vycházejí z přímého šetření prováděného ÚZEI prostřednictvím kontrolních organizací. Na základě těchto dat bylo v roce 2016 obhospodařováno ekologickým způsobem 488 749 ha, z toho 61 260 ha (tj. 12,5 %) v přechodném období. Orná půda zaujímala plochu 13,3 % (64 877 ha; z toho 20,9 % v přechodném období), 85,5 % tvořily trvalé travní porosty (417 987 ha; z toho 11,2 % v přechodném období) a 1,2 % představovaly plochy trvalých kultur (5 885 ha; z toho 17,1 % v přechodném období).

Hlavními plodinami na orné půdě byly obdobně jako v předchozích letech píce (44% podíl) a obiloviny (43% podíl), viz Tab. 14; Graf 3. V rámci pícnin dominují v EZ jednoznačně víceleté pícniny (86 %), na rozdíl od konvenčního systému hospodaření, kde s téměř 62% podílem převládají jednoleté pícniny (zejména kukuřice na siláž), viz Tab. 11. Na rozdíl od předchozího roku došlo v roce 2016 k poklesu ploch obilovin, a to o necelé 1 %. Obiloviny nadále zabíraly i přesto významnou část OP v EZ. Stejně jako v předchozích letech byly nejčastěji pěstovanými obilovinami pšenice (28,6 %) a oves (17,7 %). Tyto dvě plodiny společně zaujímaly přes 46 % celkové plochy obilovin v EZ. Dalšími významnými obilovinami s podílem ploch nad 10 % byly špalda (16,4 %), tritikále (14,2 %) a ječmen (11,3 %). Obdobně jako v předchozím roce došlo v roce 2016 ke zvýšení výměry ploch u luskovin na zrna (nárůst o 14,4 %). Zvýšení ploch luskovin je způsobeno i nastavením podmínek greeningu, jejichž plnění není sice pro značnou část ekologických zemědělců povinné, ale přesto se pro navýšení ploch luskovin někteří zemědělci rozhodli. Druhou skupinou jsou zemědělci, kteří produkují mléko a bílkovinné plodiny využívají jako součást krmivové základny pro dojnice. V rámci luskovin dominovalo pěstování hrachu (36,5 %), pelušky (32,9 %) a sóji (15,0 %). Lupina byla pěstována na 10,1 % ploch výměry luskovin. Plochy technických plodin mírně klesly proti předchozímu roku o 7 %. V rámci technických plodin se meziročně mírně snížila plocha olejnin (o 2,7 %), kde došlo ke snížení zejména u tykve olejné a hořčice. Naopak došlo k navýšení ploch u slunečnice, řepky a řepice a zejména u sóji (o 191,8 %), jak je uvedeno výše. U kategorie LAKR došlo podobně jako v předchozím roce ke snížení ploch (o 7,4 %), což zapříčinil především pokles ploch pěstovaného ostropestřce (o 70,2 %), zatímco u ploch kmínu došlo ke zvýšení (o 27,9 %). Proti předchozímu roku se snížila plocha orné půdy, na níž byly pěstovány osivo a sadba (o 34,1 %).

Pěstování okopanin (viz Tab. 9) a zeleniny (viz Tab. 10) zůstává trvale na nízké úrovni. Zelenina se pěstovala na 0,29 % orné půdy a proti roku 2015 došlo k poklesu ploch zeleniny o 19,8 %. Největší podíl ploch v rámci zeleniny byl stejně jako v předchozím roce i v roce 2016 zjištěn u zeleniny plodové (65,2 %) s převahou dýně (včetně patisonů a cuket), která představovala 92,1 % plochy plodové zeleniny. Významnou část ploch zabírala také zelenina kořenová a hlízová (21,8 %), a to díky pěstování mrkve s 37,6 % a cibule (včetně šalotky) s 24,2 %. U okopanin došlo stejně jako v roce 2015 k poklesu ploch, a to o 5,8 %, a stejně jako v předchozích letech dominovaly brambory (90,5 % ploch okopanin).

Celková plocha TTP (louky a pastviny) zůstala téměř na stejné úrovni jako v roce 2015. Výměra se zvýšila o cca 1,7 % (viz Tab. 13).

Plocha TK meziročně klesla o 12,1 % a byla tvořena převážně ovocnými sady (82,3 %) při zahrnutí jaderovin, peckovin, ořechů a bobulovin (resp. 73,9 % pouze při zahrnutí jaderovin a peckovin do ovocných sadů). V rámci ovocných sadů (nezahrnuté ořechy a bobuloviny) zaujímaly největší plochy jabloně (43,3 %), švestky (23,8 %), třešně/višně (11,4 %) a také meruňky s 10,1 % podílem. Z ořechů dominoval vlašský ořech a z bobulovin černý a červený rybíz a maliny. Vinice zabíraly výměru 15,2 % z trvalých kultur a plocha chmelnic byla i nadále zanedbatelná (viz Tab. 12).

Objem odhadované ekologické rostlinné produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2016 dosáhl 1 388 tis. tun (pokles o téměř 16 tis. tun, tj. o 1,1 % proti roku 2015), z toho však produkce píce z TTP (přepočtená na seno) tvořila 87,6 % (tj. 1 215 tis. tun sena) a dalších 6,3 % (tj. 88 tis. tun sena) tvořila produkce z pícnin na OP. Celková produkce jen z orné půdy činila 163,8 tis. tun (11,8% podíl), z toho 39,6 % tvořila produkce obilovin (64,9 tis. tun) a 53,6 % produkce pícnin na orné půdě (objem v seně). V rámci obilovin dosáhly největší objem produkce pšenice a špalda (tvořily 47,5 % celkové produkce obilovin). U kukuřice na zrno došlo v roce 2016 opět k navýšení hektarového výnosu (o 3,4 %). U ostatních obilovin na zrno uvedených v Tab. 9 nedošlo (kromě pohanky a prosa) k zásadním změnám ve výnosu proti roku 2015. Nižší výnos byl zjištěn u zeleniny (o 39 %), přičemž nejpatrnější rozdíl byl u kategorie kořenová zelenina (o více než 70 %), kdy došlo k velkému snížení ploch mrkve u jednoho významného pěstitele této plodiny. Naopak k meziročnímu navýšení hektarového výnosu došlo u okopanin (o 16 %) a luskovin na zrno (o 20 %).

U trvalých kultur dosáhla celková produkce hodnoty 8 935 tun (meziroční navýšení o 3,6 %). Z tohoto množství připadá 58,2 % produkce na ovocné sady (jádroviny, peckoviny) a vinice 36,2 %. Významnými v nárůstu produkce byly ořechy a bobuloviny. V rámci ovocných sadů dosáhly největšího objemu produkce jabloně (62,6% podíl), následovaly švestky (19,0% podíl), meruňky (6,3% podíl), třešně/višně (4,8% podíl) a hrušně (4,8% podíl). Hektarový výnos u ovocných sadů se proti roku 2015 nepatrně zvýšil z 1,24 t/ha na 1,51 t/ha a zůstává stále na nízké úrovni. Důvodem jsou především rozsáhlé plochy mladých sadů, které ještě nezačaly plodit, nižší plodnost starších sadů a vliv mají pravděpodobně i nepříznivě suché roky.

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na OP na jejich celkové výměře v ČR dosahují trvale vyšší podíl luskoviny na zrno (7,4 %) a pícniny na OP (6,0 %). Podíl ploch obilovin přesáhl opět hranici 2 %. Z obilovin byl nejvyšší podíl zaznamenán stejně jako v předchozím roce u ovsa (13,0 %), tritikále (9,9 %) a žita (8,0 %). V rámci technických plodin dosahují významného zastoupení v EZ také LAKR (léčivé, aromatické a kořeninové rostliny), které v roce 2016 zaujímaly podíl na ploše v ČR 18,5 %, z toho kmín byl pěstován na ploše 14,6 %.

Z pohledu podílu bioprodukce na celkové produkci v ČR zaujímaly přední pozici luskoviny na zrno s 5,6 % (což je významný nárůst proti roku 2015, kdy došlo k výraznému poklesu) a následovaly pícniny s 2,5 % podílem. Produkce obilovin v EZ tvořila 0,8 % z celkové sklizně obilovin v ČR a produkce zeleniny klesla na 0,4 %. Při srovnání produkce jednotlivých plodin, pak vyšší než 5% podíl na jejich celkové sklizni v ČR dosahoval kmín (8,5 %), oves (8,0 %) a lupina na zrno (7,7 %). Dlouhodobě se 5% podílu přibližuje také tritikále. Významně vzrostla produkce sóji (z 0,7 % v 2015) na 1,9 % v roce 2016. Z pohledu hektarového výnosu se v roce 2016 pohybovaly výnosy obilovin v EZ v rozmezí 43–75 % výnosu konvenčního, hektarový výnos luskovin kolem 85 %, výnosy brambor téměř 48 %, u olejnin vzrostly na cca 38 % a pícnin naopak klesly na 52 % konvenčního výnosu. Srovnání produkce zeleniny je velmi obtížné vzhledem k různorodosti druhů.

Objem ekologické produkce na orné půdě meziročně klesl o 3,5 %, přičemž meziročně klesla produkce u zeleniny (o 37,1 %) a pícnin (o 4,2 %). Naopak nejvyšší nárůst byl zaznamenán meziročně u luskovin na zrno (o 33,8 %) a technických plodin (o 20,9 %), zejména u sóji. U TK vzrostl objem produkce o 3,6 %, přičemž u ovocných sadů klesla produkce meziročně o 1,1 %, u vinic naopak produkce stoupla o 4,7 %.

Tab. 9 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2016 – základní komodity

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
OP celkem	1 388	13 585,50	51 291,92	64 877,42	163 822,88	n. a.
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	625	5 178,09	22 455,29	27 633,38	64 897,89	2,89
Pšenice obecná	297	2 364,55	5 542,94	7 907,49	17 714,69	3,20
Špalda	117	234,10	4 290,81	4 524,91	13 081,66	3,05
Pšenice tvrdá	5	57,12	26,15	83,27	63,00	2,41
Žito	76	364,05	1 321,29	1 685,34	3 686,94	2,79
Ječmen	208	542,38	2 587,32	3 129,70	6 748,38	2,61
Oves	327	864,08	4 024,09	4 888,17	10 560,15	2,62
Tritikále	175	679,05	3 235,05	3 914,10	9 352,72	2,89
Kukuřice na zrno	11	62,50	600,93	663,43	2 556,20	4,25
Pohanka	35	8,95	707,98	716,93	927,83	1,31
Proso	2	0,00	73,62	73,62	117,00	1,59
Ostatní obiloviny na zrno	7	1,31	45,11	46,42	89,32	1,98
Luskoviny na zrno celkem (suché luskoviny)	117	269,59	2 363,15	2 632,74	4 757,76	2,01
Hrách	58	158,28	801,42	959,70	1 786,32	2,23
Bob	10	4,90	65,74	70,64	65,76	1,00
Lupina	19	44,11	220,42	264,53	451,68	2,05
Sója	6	16,23	377,51	393,74	530,23	1,40
Pelůška	36	35,20	830,63	865,83	1 837,74	2,21
Ostatní luskoviny	8	10,87	67,43	78,30	86,03	1,28
Okopaniny celkem	185	39,52	193,10	232,62	2 912,53	15,08
Brambory (včetně raných a sadbových brambor)	178	36,05	174,57	210,62	2 487,65	14,25
Cukrová řepa (včetně sadby)	10	0,16	16,69	16,85	401,78	24,07
Ostatní krmné okopaniny a brukvovité (bez osiv)	11	3,31	1,84	5,15	23,10	12,55
Technické plodiny celkem	115	749,35	2 332,59	3 081,94	2 314,17	0,99
Olejniny	64	511,00	1 489,47	2 000,47	1 796,60	1,21
Slunečnice	6	71,73	12,76	84,49	29,77	2,33
Sója	2	0,00	239,27	239,27	533,86	2,23
Řepka a řepice	4	164,21	183,93	348,14	529,23	2,88
Mák	4	12,18	32,08	44,26	31,02	0,97
Hořčice	36	175,10	349,88	524,98	317,49	0,91
Tykev olejná	16	87,77	645,94	733,71	341,87	0,53
Ostatní olejniny	5	0,01	25,61	25,62	13,36	0,52
Aromatické, léčivé rostliny a koření (LAKR)	53	234,00	744,88	978,88	429,00	0,58
z toho: ostropestřec	6	31,18	144,92	176,10	15,36	0,11
kmín	10	138,10	218,12	356,22	164,44	0,75
Ostatní technické plodiny	10	4,35	98,24	102,59	88,57	0,90

¹⁾Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2016; data od 4 280 subjektů

Tab. 10 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2016 – zelenina a jahody

Plodiny	Počet ekofare ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Čerstvá zelenina, melouny, jahody	93	16,33	172,46	188,79	916,68	5,32
Košťáloviny/bukvovité	36	0,14	11,52	11,66	42,34	3,68
Květák a brokolice	16	0,03	1,11	1,14	5,96	5,37
Kapusta	15	0,00	1,24	1,24	4,42	3,56
Hlávkové zelí	26	0,01	4,77	4,78	18,62	3,90
Ostatní košťáloviny / bukuvovité	21	0,10	4,40	4,50	13,34	3,03
Listová/stonková zelenina	29	0,48	4,59	5,07	11,57	2,52
Pór	10	0,00	1,32	1,32	3,65	2,77
Salát	18	0,35	1,32	1,67	3,97	3,01
Špenát	8	0,05	0,29	0,34	0,75	2,59
Ostatní listová / stonková zel.	12	0,08	1,66	1,74	3,20	1,93
Plodová zelenina	59	12,39	110,75	123,14	597,79	5,40
Rajče	29	0,66	2,92	3,58	17,18	5,88
Paprika	22	0,26	2,09	2,35	9,10	4,35
Okurek	21	0,31	1,72	2,03	9,94	5,78
Dýně, patizon, cuketa atd.	48	11,16	102,27	113,43	556,68	5,44
Ostatní plodová zelenina	13	0,00	1,75	1,75	4,89	2,79
Kořenová a hlízová zelenina	69	0,79	40,28	41,07	254,60	6,32
Mrkev	47	0,06	15,40	15,46	142,70	9,27
Petržel	19	0,05	1,74	1,79	5,78	3,32
Česnek	37	0,35	5,64	5,99	19,13	3,39
Cibule a šalotka	38	0,15	9,77	9,92	20,06	2,05
Celer bulvový	16	0,07	3,13	3,20	58,42	18,66
Ostatní kořenová / hlízová zel.	21	0,11	4,60	4,71	8,51	1,85
Luskoviny	13	2,51	1,95	4,46	5,51	2,83
Hrášek	8	2,45	0,74	3,19	2,28	3,08
Fazole a zelená fazolka	9	0,06	1,16	1,22	3,17	2,73
Ostatní luskoviny	2	0,00	0,05	0,05	0,06	1,20
Ostatní zelenina	5	0,01	0,48	0,49	0,60	1,25
Jahody	20	0,01	2,89	2,90	4,27	1,48

¹⁾Počet ekofare, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2016; data od 4 280 subjektů

Tab. 11 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2016 – píce

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy ²⁾
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Píce na OP (píce v seně)	1 064	5 928,87	22 667,80	28 596,67	87 759,34	3,87
Jednoleté píce – v seně	124	607,88	3 338,23	3 946,11	13 963,91	4,18
Kukuřice na zeleno (na siláž)	9	32,79	163,57	196,36	990,61	6,06
Ostatní jednoleté píce – v seně	118	575,09	3 174,66	3 749,75	12 973,30	4,09
Víceleté píce – v seně	1 008	5 320,99	19 329,57	24 650,56	73 795,43	3,82
z toho: výtěžka	102	675,01	1 847,07	2 522,08	6 843,03	3,70
Další plodiny na OP	33	15,49	315,83	331,32	263,93	n. a.
z toho: květiny a okrasné rostliny	3	0,00	0,86	0,86	0,66	0,77
OP na osivo a sadbu	23	14,12	262,49	276,61	200,69	0,76
Půda ladem (součást osevního postupu)	57	1 276,83	606,27	1 883,10	0,00	n. a.
Další plochy na OP (blíže nezařazeno)*	50	111,43	185,39	296,82	n. a.	n. a.
Houby	2	0,00	0,04	0,04	0,58	14,50

¹⁾Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

²⁾Výnos píce je u pícnin uveden v seně.

* biopás, RRD, jiná kultura, ostatní plocha, školka, zalesněné plochy apod.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2016; data od 4 280 subjektů

Tab. 12 Struktura, produkce a výnos plodin v roce 2016 – trvalé kulture

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologický režim - plocha skutečně produkční ²⁾	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Trvalé kulture	619	1 006,21	4 878,78	5 884,99	4 725,08	8 934,73	1,89
Ovocné sady	530	799,23	3 546,15	4 345,38	3 452,19	5 200,90	1,51
Jabloně	411	458,14	1 424,12	1 882,26	1 385,33	3 256,39	2,35
Hrušně	204	41,07	262,19	303,26	258,30	248,74	0,96
Meruňky	88	42,96	394,04	437,00	390,40	325,81	0,83
Nektarinky	6	0,00	4,23	4,23	4,23	4,15	0,98
Broskvoně	35	2,04	26,34	28,38	26,14	16,76	0,64
Třešně / višně	197	112,33	384,88	497,21	373,67	248,31	0,66
Švestky	332	103,89	931,82	1 035,71	907,41	986,10	1,09
Ostatní ovoce	39	38,80	118,53	157,33	106,71	114,64	1,07
Ořechy	87	19,62	154,11	173,73	151,21	95,32	0,63
Bobuloviny	44	24,49	308,82	333,31	280,79	337,54	1,20
Vinice	85	147,08	745,49	892,57	738,29	3 233,66	4,38
Chmelnice	4	0,00	10,63	10,63	10,63	10,30	0,97
Další TK	26	15,79	113,58	129,37	91,97	57,01	0,62

¹⁾Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

²⁾Plocha, na které jsou v daném roce očekávány výnosy.

zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2016; data od 4 280 subjektů

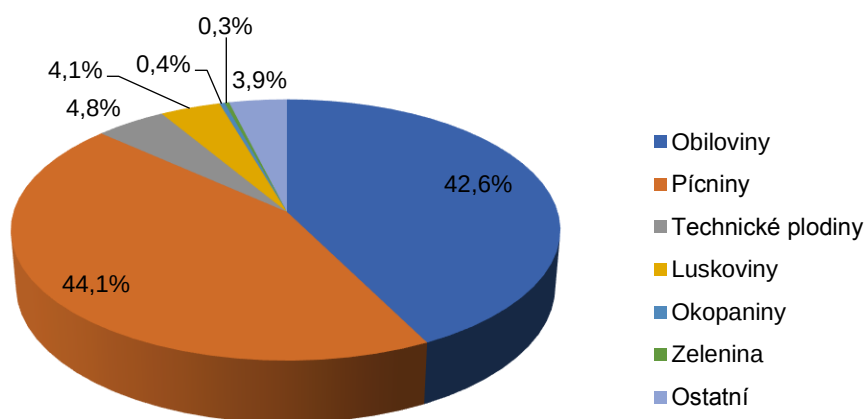
Tab. 13 Struktura, produkce a výnos plodin v roce 2016 – trvalé travní porosty

Plodiny	Počet ekofare ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy ²⁾
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Louky a pastviny (píce v seně)	3 099	46 668,64	371 317,98	417 986,62	1 215 231,24	3,27

¹⁾Počet ekofare, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

²⁾Výnos píce je uveden v seně.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2016; data od 4 280 subjektů.

Graf 3 Struktura plodin na OP dle výměr v ekologickém zemědělství v ČR v roce 2016 (%)

Zdroj: Vlastní výpočty ÚZEI.

V Tab. 14 jsou u některých plodin v ekologickém zemědělství uváděny téměř shodné nebo i vyšší hodnoty hektarového výnosu proti konvenčním výnosům (např. u kmínu, hořčice, hrachu a lupiny). Jedná se však pouze o odhady plánů, které mohou být zemědělci nadhodnoceny a tím zkreslovat uváděné hodnoty. Skutečná produkce v EZ bude známa až po kontrole provedené na farmách v následujícím roce.

Tab. 14 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2015 a 2016 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2016

Plodiny	2015 (EZ)		2016 (EZ)		Struktura plodin 2016 (%)	Meziroční změna (%)		2016 (ČR)			Podíl (%) na celkové		
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)		produkce	hektar. výnosu	Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)	Hektarový výnos (t/ha)	ploše	produkci	hektar. výnosu
Obiloviny	27 903,98	65 846	27 633,38	64 898	42,59	-1,44	2,68	1 359 014	8 596 408	6,33	2,03	0,75	45,69
Pšenice	7 285,90	17 091	7 990,76	17 778	28,92	4,02	6,44	839 710	5 454 663	6,50	0,95	0,33	49,26
Špalda	3 262,26	9 470	4 524,91	13 082	16,37	38,13	1,05	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.
Ječmen	3 718,05	7 618	3 129,70	6 748	11,33	-11,42	-1,59	325 725	1 845 254	5,67	0,96	0,37	46,04
Žito	2 285,48	5 481	1 685,34	3 687	6,10	-32,74	0,26	20 951	104 353	4,98	8,04	3,53	56,02
Oves	5 753,48	12 289	4 888,17	10 560	17,69	-14,07	6,76	37 566	132 220	3,52	13,01	7,99	74,56
Tritikále	3 931,16	9 955	3 914,10	9 353	14,16	-6,05	-7,48	39 595	193 198	4,88	9,89	4,84	59,25
Kukuřice na zrno	587,32	2 077	663,43	2 556	2,40	23,05	3,37	86 407	845 765	9,79	0,77	0,30	43,46
Luskoviny na zrno	2 300,51	3 556	2 632,74	4 758	4,06	33,81	19,71	35 633	84 623	2,37	7,39	5,62	84,78
Hrách	556,87	776	959,70	1 786	36,45	130,12	30,14	26 601	68 703	2,58	3,61	2,60	86,30
Lupina	254,08	392	264,53	452	10,05	15,27	31,51	2 969	5 854	1,97	8,91	7,72	103,94
Okopaniny	246,93	2 933	232,62	2 913	0,36	-0,68	16,14	84 647	4 835 233	57,12	0,27	0,06	26,40
Brambory	212,46	2 355	210,62	2 488	90,54	5,61	15,75	23 414	699 605	29,88	0,90	0,36	47,69
Technické plodiny	3 313,51	1 914	3 081,94	2 314	4,75	20,89	36,50	476 738	1 487 354	3,12	0,65	0,16	31,80
Olejniny	2 056,31	1 235	2 000,47	1 797	64,91	45,42	58,09	470 178	1 476 483	3,14	0,43	0,12	38,41
Řepka	216,73	0	348,14	529	17,40	n. a.	n. a.	392 991	1 359 125	3,46	0,09	0,04	83,20
Sója	82,00	139	239,27	534	11,96	284,21	31,67	10 608	27 972	2,64	2,26	1,91	84,62
Hořčice	616,84	514	524,98	317	26,24	-38,19	-16,48	11 770	12 391	1,05	4,46	2,56	86,19
LAKR	1 057,02	532	978,88	429	31,76	-19,34	-10,18	5 297	4 045	0,76	18,48	10,61	75,43
Kmín	278,66	93	356,22	164	36,39	77,75	48,64	2 443	1 930	0,79	14,58	8,52	95,41
Zelenina	235,46	1 458	188,79	917	0,29	-37,14	-38,56	10 202	227 907	22,34	1,85	0,40	23,79
Pícniny	29 797,05	91 648	28 596,67	87 759	44,08	-4,24	3,14	477 731	3 537 770	7,41	5,99	2,48	52,28

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016; Sklizeň zemědělských plodin ČSÚ; vlastní výpočty ÚZEI

3. Živočišná výroba a produkce na ekologických farmách

Živočišná výroba zaznamenala v roce 2016 nárůst počtu ekologicky chovaných zvířat o necelá 2 %. Na ekofarmách bylo chováno více než 407 tis. kusů zvířat². Tento údaj zahrnuje pouze tzv. BIO zvířata, tj. zvířata chovaná již v ekologickém režimu, která prošla přechodným obdobím (viz Tab. 15). Nejčastěji chovaným druhem hospodářských zvířat byl skot, jehož stav dosáhl v roce 2016 hodnoty téměř 247 tis. kusů, tj. 60,5 % všech chovaných zvířat. Následoval chov ovcí s 24,8 %, dále chov drůbeže (10,3 %), koz (2,3 %), koní (1,7 %) a prasat (0,5 %).

V roce 2016 byla zachována růstová tendence stavů skotu. Ve srovnání s předchozím sledovaným obdobím došlo k meziročnímu nárůstu o 3,8 %. Nejvíce rostoucí kategorií byly krávy bez tržní produkce mléka (KBTPM), jejichž počet se meziročně zvýšil o 6 %. Následovala kategorie ostatní skot s navýšením o 2,7 % a skot jatečný o 1,7 %. Významný pokles proti tomu vykázala kategorie dojníc, jejichž počty se snížily o 6,2 %. Jednou z pravděpodobných příčin tohoto poklesu je ukončení chovů s větším počtem ekologicky chovaných dojníc u dvou významnějších zemědělských subjektů. Díky této skutečnosti došlo k dalšímu prohloubení rozdílu mezi podílem dojníc na celkovém stavu skotu v EZ, který dlouhodobě zaostává za celorepublikovým poměrem (2,8 % v EZ proti celkovým 26,3 % dojníc v ČR).

V případě ekologicky chovaných ovcí byla zaznamenána negativní bilance, a to jak v počtu farem, tak také ve stavech zvířat. V roce 2016 bylo, ve srovnání s rokem předešlým, zaznamenáno o 13 chovatelů méně a počet chovaných zvířat meziročně poklesl o 1,5 %. Také v chovu koz byla, proti roku 2015, zaznamenána sestupná tendence počtů chovaných zvířat. Stav koz chovaných v režimu ekologického zemědělství se meziročně snížil o 4,4 %. Za jednu z možných příčin tohoto poklesu lze, podobně jako v případě dojníc, označit ukončení chovu koz u dvou významnějších chovatelů.

V případě ekologických chovů prasat došlo k opětovnému navázání růstového trendu počtů chovaných prasat, který byl v roce 2015 přerušen větším poklesem, a to i přes zvýšení počtu chovatelů. V roce 2016 došlo k dalšímu navýšení počtu o 4 nové chovatele a také meziročnímu navýšení stavu zvířat o 10,3 %.

Také v rámci chovu drůbeže pokračovala růstová tendence, i když ne v takové míře jako v předchozích letech. V roce 2016 došlo k meziročnímu navýšení počtu bio drůbeže o 1,2 %. Zvýšení stavů bylo zaznamenáno zejména u kategorie ostatní drůbež (krůty, kachny a husy), kde došlo k navýšení o 8,2 % a u brojlerů o 3,3 %. Určitý pokles nastal naopak u nosnic. Jejich počet meziročně poklesl o necelá 3 %.

V roce 2016 došlo k výraznému navýšení počtu chovaných včelstev, a to především u jednoho subjektu. Podstatné snížení bylo naopak zaznamenáno v případě počtu ryb chovaných v podmínkách ekologického zemědělství. Důvodem je především výrazné omezení jednoho ze zavedených chovů, jehož provozovatel přistoupil k utlumení chovu ryb z důvodu problematického uplatnění svojí produkce.

Při srovnání celkového počtu hospodářských zvířat v ČR zaujímá chov bio skotu na celkových stavech 17,4 %, z toho podíl dojníc na jejich celkovém počtu dosahuje stále pouze 1,9 %. Největší oblibě se u ekozemědělců dlouhodobě těší chov ovcí a koz, kdy je v ekologickém chovu zařazeno

² Tento údaj představuje stav základních kategorií ekologicky chovaných hospodářských zvířat na ekofarmách (tj. bez započítání chovu včel, ryb a ostatních zvířat).

46,2 % ovcí a 34,8 % koz. Podíl ekologicky chovaných bio prasat na celkových počtech je zanedbatelný, dlouhodobě se pohybuje kolem hodnoty 0,1 %. Podobně je tomu u podílu bio drůbeže, který v roce 2016 činil 0,2 %. V případě koní je v režimu EZ zařazeno 21,9 % chovaných zvířat.

Tab. 15 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2015 a 2016

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech BIO zvířat (kusy)	Počet všech BIO zvířat (kusy)	Meziroční změna počtu BIO zvířat 2016/15 (%)
	2016	2015	2016	
Zvířata celkem¹⁾	2 925	399 917	407 724	1,95
Skot (celkem)	2 254	237 635	246 684	3,81
Dojnice	126	7 370	6 913	-6,20
KBTPM	2 044	105 847	112 172	5,98
Skot na porážku	956	12 761	12 977	1,69
Ostatní skot	2 129	111 657	114 622	2,66
Ovce (celkem)	956	102 523	101 022	-1,46
Ovce - chovné samice	946	68 326	67 659	-0,98
Ostatní ovce	814	34 197	33 363	-2,44
Kozy (celkem)	300	9 656	9 229	-4,42
Kozy - chovné samice	287	6 554	6 435	-1,82
Ostatní kozy	211	3 102	2 794	-9,93
Prasata (celkem)	37	1 761	1 942	10,28
Výkrmová prasata	28	1 303	1 468	12,66
Chovné prasnice	31	218	230	5,50
Ostatní prasata	19	240	244	1,67
Drůbež (celkem)	79	41 320	41 808	1,18
Brojleři	7	21 842	22 554	3,26
Nosnice	49	16 337	15 855	-2,95
Ostatní (krůty, kachny, husy)	23	3 141	3 399	8,21
Koně	753	7 022	7 039	0,24
Včely (počet rojů)	5	27	80	196,30
Ryby (celkem)	3	202 903	85 765	-57,73
Ostatní zvířata	99	375	432	15,20
Poníci	70	188	213	13,30
Osli	26	40	45	12,50
Králíci	3	61	47	-22,95
Ostatní ²⁾	6	86	127	47,67

¹⁾ Tento údaj představuje stav základních kategorií ekologicky chovaných hospodářských zvířat na ekofarmách (tj. bez započítání chovu včel, ryb a ostatních zvířat).

²⁾ Kategorie „ostatní“ v rámci ostatních zvířat zahrnuje v roce 2015 pouze chov bizonů, v roce 2016 chov bizonů a jaků.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016

Na ekologických farmách jsou každoročně sledovány kromě počtů zvířat již v režimu EZ, také celkové stavy všech zvířat chovaných na ekofarmě podle hlavních kategorií. Do těchto zvířat se započítávají všechna zvířata včetně zvířat v přechodném období, nezapočítávají se však zvířata konvenční. Ze srovnání všech zvířat a BIO zvířat chovaných na ekofarmách vyplývá, že 5,3 % skotu, 7,6 % ovcí, 12,3 % koz, 5,3 % prasat a 22,3 % koní ještě není plně v ekologickém režimu.

Celkem bylo na ekofarmách v roce 2016 chováno téměř 390 tis. kusů přežvýkavců a koní (viz Tab. 16), což představuje 221 tis. VDJ. Stejně jako v předchozím roce zde zaujímá dominantní postavení chov skotu s podílem 66,9 % (resp. 87,7 % při přepočtu na VDJ). Zatížení travních porostů³ se v EZ při výměře 417 987 ha TTP⁴ pohybovalo v roce 2016 okolo 0,53 VDJ/ha a mírně vzrůstá.

Tab. 16 Počet zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2015 a 2016

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech zvířat (kusy)		Meziroční změna 2016/15 (%)
	2016	2015	2016	
Skot celkem	2 577	251 699	260 559	3,52
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	1 940	52 227	53 805	3,02
Skot ve věku nad 6 měsíc do 24 měsíců	2 231	58 190	58 708	0,89
Skot ve věku nad 24 měsíců	2 448	141 282	148 046	4,79
Ovce celkem	1 127	109 092	109 377	0,26
Kozy celkem	372	10 391	10 521	1,25
Koně celkem	961	8 662	9 059	4,58
Přežvýkavci a koně	x	379 844	389 516	2,55
Prasata celkem	46	2 006	2 051	2,24

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016

Každým rokem se sledují také data o živočišné produkci pocházející z ekologických chovů zvířat. Tab. 17 zahrnuje živočišnou produkci (včetně prodeje živých zvířat), kterou je možno certifikovat (tj. pochází ze zvířat chovaných dle zásad EZ), a kterou farmář plánuje prodat v daném roce, ať už jako BIO nebo konvenční produkt. Snahou je získat objem reálné bioprodukce z ekofarem (tj. produkce, která může být prodána v bio kvalitě) a nikoli jen objem požadované certifikované produkce či jen části produkce, kterou se podařilo prodat jako bioprodukt.

Předpokládaná produkce masa (bez započtení zástavu) vzrostla o 0,5 % proti roku 2015 a činila 6 752 tun. Plánovaná produkce hovězího masa se meziročně zvýšila o 2,1 % a představuje téměř 90% podíl na celkové produkci biomasa. Výrazný pokles nastal naopak u produkce skopového a koziho masa. Produkce skopového masa meziročně poklesla o 19,6 %. Její podíl na celkovém objemu vyprodukovaného biomasa činil 6,3 %. Poněkud mírnější propad nastal u produkce masa koziho. Zde došlo k meziročnímu poklesu plánované produkce o 15,2 %. Výraznější nárůst byl zaznamenán u vepřového masa, jehož produkce z ekologických farem se meziročně zvýšila o 20,6 %. Podíl na celkové produkci masa v biokvalitě se však stále pohybuje okolo necelých 2 %. Klesající trend produkce trvá nadále i u masa drůbežího, kde byl v roce 2016 zaznamenán meziroční pokles o 3,5 %. Zásadní pokles předpokládané produkce nastal v případě rybího masa. Především díky ukončení chovu ryb u dvou větších chovatelů, došlo k poklesu plánované produkce rybího masa o 83,2 %.

Kromě produkce masa je také sledován prodej živých zvířat. Zástavových telat bylo plánováno k prodeji 53 370 kusů, což proti předchozímu sledovanému období znamená nárůst, a to více než 8

%. V roce 2016 bylo zaznamenáno také navýšení počtu plánovaných zvířat v kategorii zástavových jehňat. Byl předpokládán prodej 16 034 kusů, což je proti předchozím sledovanému

³ Počet VDJ zvířat zkrmujičích objemnou pící na jednotku plochy travního porostu. VDJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření Příl. 4.

⁴ Jedná se o údaj ze Statistického šetření na ekologických farmách ÚZEI za rok 2016

období více než 19% nárůst. Toto poměrně velké navýšení bylo pravděpodobně ovlivněno více faktory. Jedním z nich je vysoký počet farem (53), které v roce 2016 nově plánovaly produkci zástavových jehňat. Některé z farem, které patří k pravidelným producentům živých jehňat, také navýšily jejich plánovanou produkci, často na úkor produkce skopového masa. Pro potřebu srovnání s výše uvedenými hodnotami produkce masa, kdy byla do objemu masa započítána také zvířata prodaná v živém jako zástav, byl zástav přepočten na objem masa (viz Tab. 17). U zástavového skotu byla předpokládána průměrná hmotnost 180 kg a 50% výtěžnost, u zástavových jehňat pak hmotnost 20 kg a taktéž 50% výtěžnost.

Počty prodaných chovných zvířat, ve srovnání s rokem 2015, poklesly téměř u všech sledovaných kategorií. Tento pokles byl výrazný zejména u drůbeže, kdy oproti roku 2015 pravděpodobně nedocházelo k prodeji významného množství nosnic po zkráceném období snůšky.

V rámci živočišné výroby je dlouhodobě sledována také mléčná produkce, která je pro přehlednost rozdělena do několika kategorií. Jedná se o mléko čerstvé, směřující přímo do mlékáren, dále mléko upravené, vhodné k přímé spotřebě, a sýry. Výrobky spadající mimo tyto tři hlavní kategorie jsou souhrnně označeny jako „další mléčná produkce“ a patří sem např. kysané mléčné výrobky⁵, máslo, tvaroh či smetana.

V roce 2016 nedošlo k opakování skokového nárůstu mléčné produkce, který byl zaznamenán v roce předešlém. Proti předchozímu sledovanému období bylo navýšení mléčné produkce mírnější, a to u mléka kravského, ovčího i kozího. U kravského mléka bylo v roce 2016 zaznamenáno pouze nepatrné navýšení produkce, a to jak v případě čerstvého mléka o 0,5 %, tak i upraveného mléka o 1,7 %. Co se týče mléčné produkce z ekologických chovů ovcí, nastal v roce 2016 meziroční nárůst produkce mléka čerstvého, a to o 5,7 %. Naopak mléko upravené bylo produkováno méně, a to téměř s 10% meziročním poklesem. Poněkud vyšší nárůst produkce bylo možné sledovat u mléka kozího. V případě čerstvého kozího mléka došlo k meziročnímu zvýšení plánované produkce o 7,8 %, v případě kozího mléka upraveného byl tento nárůst téměř 30 %. Také v produkci sýra byl zjištěn převážně narůstající trend, i když podobně jako u produkce mléka nedošlo ani zde k opakování skokového navýšení z roku 2015. Produkce kravského sýra se meziročně zvýšila o 12,2 %, a to díky navýšení plánované produkce sýra u několika farem. V případě sýra ovčího naopak došlo k navýšení především díky výraznému nárůstu plánované produkce u jednoho ekologicky hospodařícího chovatele. Plánovaná produkce ovčího sýra se meziročně zvýšila o 8,3 %. U sýra kozího byl, ve srovnání s rokem 2015, dokonce zaznamenán mírný pokles o 0,2 %. Výrobky spadající do kategorie další mléčná produkce byly v roce 2016 vyráběny méně než v roce předešlém. Meziroční pokles produkce byl zaznamenán u kysaných mléčných výrobků o 19,1 %, u másla o 14,3 % i smetany o 3,9 %. Narůstající trend byl v případě této kategorie zachován pouze u tvarohu, jehož produkce se meziročně navýšila o 28,5 %.

Produkce vajec ke konzumaci zůstala na téměř srovnatelné úrovni jako v předchozím roce. Meziročně byl zaznamenán pouze velmi mírný pokles o 0,6 %. Výrazné navýšení bylo zaznamenáno u produkce medu, což koresponduje s výše uvedeným vysokým počtem nově zaznamenaných včelstev u jednoho z ekologických chovatelů včel.

⁵ V kategorii kysané mléčné výrobky jsou zařazeny např. jogurty, jogurtové a kefirové mléko, zakysaná smetana a jiné fermentované výrobky.

Tab. 17 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v roce 2015 a 2016

Produkty	Jednotka	Počet ekofarem	Bioprodukce z BIO zvířat		Meziroční změna (%)
		2016	2015	2016	
Maso					
Hovězí	1 000 kg	1 794	10 381,79	10 866,05	4,66
Hovězí - maso	1 000 kg	1 402	5 937,50	6 062,75	2,11
Hovězí - zástav ¹⁾	1 000 kg	1 407	4 444,29	4 803,30	8,08
Skopové/Jehněčí	1 000 kg	752	666,74	588,21	-11,78
Skopové/Jehněčí - maso	1 000 kg	549	532,45	427,87	-19,64
Skopové/Jehněčí - zástav ¹⁾	1 000 kg	419	134,29	160,34	19,40
Kozí	1 000 kg	112	21,27	18,04	-15,22
Vepřové	1 000 kg	28	107,87	130,14	20,64
Drůbeží	1 000 kg	23	117,07	112,94	-3,53
Králičí	1 000 kg	2	0,11	0,12	9,09
Rybí	1 000 kg	2	1,31	0,22	-83,21
Živá zvířata - prodej jako zástav nebo na chov					
Zástav – telata ²⁾	kusy	1 407	49 381	53 370	8,08
Zástav – ovce ²⁾	kusy	419	13 429	16 034	19,40
Chov - skot	kusy	146	4 920	3 337	-32,17
Chov - ovce	kusy	94	2 704	2 517	-6,92
Chov - kozy	kusy	81	917	975	6,32
Chov - prasata	kusy	4	196	38	-80,61
Chov - drůbež	kusy	3	5 010	175	-96,51
Chov - koně	kusy	26	180	92	-48,89
Mléčná produkce					
Čerstvé mléko - kravské	1 000 l	84	32 607,23	32 753,88	0,45
- ovčí	1 000 l	5	62,00	65,50	5,65
- kozí	1 000 l	28	89,40	96,35	7,77
Upravené mléko - kravské	1 000 l	9	147,65	150,17	1,71
- ovčí	1 000 l	2	10,34	9,39	-9,19
- kozí	1 000 l	10	34,96	45,44	29,98
Sýr - kravský	1 000 kg	22	62,40	70,01	12,20
- ovčí	1 000 kg	9	21,85	23,67	8,31
- kozí	1 000 kg	24	37,88	37,80	-0,21
Další mléčná produkce:					
Kysané mléčné výrobky	1 000 kg	11	107,48	86,99	-19,06
Tvaroh	1 000 kg	14	31,10	39,98	28,52
Máslo	1 000 kg	6	2,34	2,00	-14,33
Smetana	1 000 l	6	40,65	39,08	-3,87
Vejce pro konzumaci	1 000 kg	48	210,39	209,18	-0,57
Med	1 000 kg	4	0,27	1,73	550,94

¹⁾ U zástavového skotu byla předpokládána průměrná hmotnost 180 kg a 50% výtěžnost, u zástavových jehňat pak hmotnost 20 kg a taktéž 50% výtěžnost.

²⁾ Počty kusů v kategorii Zástav – telata a Zástav – ovce jsou pro potřeby srovnání přepočítány také na hmotnost produkce v mase a uvedeny také v kategorii Maso (tj. Hovězí – zástav, Skopové/Jehněčí – zástav).

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016

4. Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

Dle zákona o EZ⁶ musí každý zájemce, který hodlá podnikat v ekologickém zemědělství, podat žádost o registraci na MZe. Registrace rozlišuje následující kategorie subjektů:

- ekologický podnikatel (ekozemědělec),
- výrobce biopotravin (zpracovatel bioproduktů),
- osoba uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu (tj. obchodník, dovozce, vývozce),
- výrobce nebo dodavatel ekologických krmiv,
- výrobce nebo dodavatel ekologického rozmnožovacího materiálu (osiv),
- ekologický chovatel včel (není zahrnován do ekozemědělců, jelikož nemusí mít vlastní z. p.),
- jiná povaha činnosti (např. ekologický pěstitel hub, ekologický chovatel ryb, ekologický sběrač volně rostoucích rostlin).

V rámci distributorů jsou sledovány počty dovozců a vývozců ze/do třetích zemí (tj. zemí mimo EU). Sledovány jsou také počty tzv. faremních zpracovatelů, tj. zemí mimo EU) a tzv. faremních zpracovatelů (tj. subjektů registrovaných v kategorii výrobce biopotravin a současně jako ekozemědělec, pěstitel hub, včelař nebo chovatel ryb). Celkový počet subjektů (tj. subjekt je započítán pouze 1x na základě IČ nebo rodného čísla) a provozoven (tj. započítány jsou všechny provozovny/farmy daného subjektu) v jednotlivých kategoriích ke konci let 2015 a 2016 uvádí Tab. 18.

Tab. 18 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2015 a 2016

Kategorie	Počet subjektů / provozoven		Meziroční změna 2016/15	
	2015	2016	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	4 096 / 4 115	4243 / 4265	147 / 150	3,6
Výrobci biopotravin	542 / 579	607 / 639	65 / 60	12,0
Distributoři - obchodníci	409 / 439	501 / 558	92 / 119	22,5
Výrobci nebo dodavatelé ekologických krmiv	42 / 42	49 / 49	7 / 7	16,7
Výrobci nebo dodavatelé ekologického rozmnožovacího materiálu	40 / 42	44 / 46	4 / 4	10,0
Ekologičtí chovatelé včel	14 / 14	12 / 12	-2 / -2	-14,3
Z toho dále:				
Dovozci ze 3. zemí	139 / 139	190 / 190	51 / 51	36,7
Vývozci do 3. zemí	70 / 70	96 / 96	26 / 26	37,1
Faremní zpracovatelé	204 / 204	219 / 219	15 / 15	7,4

Zdroj: REP, vlastní výpočty ÚZEI

Je třeba zdůraznit, že jednotlivé subjekty mohou mít více ekofarem či provozoven. Např. mezi ekozemědělci je registrován státní podnik Vojenské lesy a statky ČR, s. p. obhospodařující 5 samostatných ekofarem. Mezi výrobci je např. registrován PHOENIX lékárenský velkoobchod, a. s. se svými 6 pobočkami nebo LEROS, s. r. o. se 4 pobočkami. Současně působí řada subjektů ve více kategoriích, kdy výrobce biopotravin je současně distributorem nebo výrobcem krmiv apod. Dle těchto informací bylo k 31. 12. 2016 v EZ registrováno celkem 4 903 subjektů, což představuje nárůst o 236 subjektů, resp. o 5,1 % v porovnání s rokem 2015. Rostoucí trend byl, s výjimkou roku 2014,

⁶ Dne 1. 1. 2012 nabyl účinnosti zákon č. 344/2011, kterým se mění dosavadní zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství.

ve kterém se celkový počet subjektů snížil o 0,4 %, zaznamenan i v předchozích letech (nárůst o 6,2 % v roce 2015 a o 0,5 % v roce 2013).

Ke konci roku 2016 působilo v EZ 4 265 ekofarem (resp. 4 243 ekologických podnikatelů), z nichž 219 (5,1 %) subjektů bylo registrováno zároveň jako výrobce biopotravin. Jako zemědělec a distributor bylo registrováno 71 subjektů. Během roku 2016 ukončilo svoji činnost 315 ekologických zemědělců, naopak nově se registrovalo 462 subjektů.

Jako výrobce biopotravin bylo ke konci roku 2016 registrováno 607 subjektů (resp. 639 výrobních míst). Meziročně jde o navýšení o 12 % (v roce 2015 o 7,1 %). Ačkoli počty výrobců každoročně narůstají, nejedná se už o tak výrazné navýšení jako v letech 2009 a 2008 (nárůst o 14 %, resp. 82 %).

K nejčastěji provozovaným činnostem patřily v roce 2016, obdobně jako v jiných letech, výroba ostatních potravinářských výrobků, dále zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny, výroba nápojů a výroba mléčných výrobků (viz Tab. 19). V rámci výroby ostatních potravinářských výrobků došlo k nárůstu počtu subjektů o 23,9 % a v kategorii zpracování masa a masných výrobků došlo k poklesu o 1,8 %. K výraznějšímu snížení došlo u výroby rostlinných a živočišných olejů a tuků, kdy počet subjektů zabývajících se touto činností klesl o 15,8 % (tj. 3 subjekty). Je však třeba upozornit na skutečnost, že rozdělení subjektů uvedené v této tabulce bylo provedeno na základě převažující výrobní činnosti daného subjektu. Pro lepší představu o nabídce trhu biopotravin jsou v Tab. 20 uvedeny počty subjektů, které v roce 2016 prováděly danou výrobní činnost.

Druhou významnou kategorií pro rozvoj trhu s biopotravinami jsou distributoři neboli subjekty uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu včetně vývozu a dovozu bez jakéhokoli dalšího zpracování (za zpracování je považováno i pouhé zabalení nebo označování biopotravin). Počet registrovaných distributorů ke konci roku 2016 vzrostl na 501 subjektů (resp. 558 provozoven), což představuje meziroční nárůst o 22,5 %. Nárůst převýšil vývoj v letech 2015 až 2013 (nárůst mezi 15 až 17 %; resp. 16 %) ale není tak výrazný jako v roce 2012, ve kterém meziroční nárůst činil 30,8 %. Zvýšil se i počet dovozců a vývozců z/do 3. zemí (o 36,7 % a 37,1 %). V obchodu s biopotravinami navíc působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej (tj. maloobchodní řetězce, obchody zdravé výživy apod.), ty se však dle zákona o ekologickém zemědělství od roku 2006 nemusí registrovat.

Bližší informace o výrobcích a distributorech budou uvedeny ve Zprávě o trhu s biopotravinami v ČR v roce 2016.

Tab. 19 Výrobci biopotravin dle druhu převažující ekonomické aktivity v letech 2015 až 2016

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE)	Počet výrobců biopotravin ¹⁾	
		2015	2016
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	110 (119)	108 (114)
10.11	Zpracování a konzervování masa, kromě drůbežího	100 (108)	100 (106)
10.12	Zpracování a konzervování drůbežího masa	1	2
10.13	Výroba masných výrobků a výrobků z drůbežího masa	9 (10)	6
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	1	1
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	71	95
10.31	Zpracování a konzervování brambor	4	5
10.32	Výroba ovocných a zeleninových šťáv	13	23
10.39	Ostatní zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	54	67
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	19	16
10.41	Výroba olejů a tuků	19	16
10.42	Výroba margarínu a podobných jedlých tuků	0	0
10.5	Výroba mléčných výrobků	72 (77)	80 (84)
10.51	Zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů	69 (74)	77 (81)
10.52	Výroba zmrzliny	3	3
10.6	Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	30 (32)	41 (47)
10.61	Výroba mlýnských výrobků	27 (28)	38 (43)
10.62	Výroba škrobářenských výrobků	3 (4)	3 (4)
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	25 (29)	24 (28)
10.71	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	12	10
10.72	Výroba sucharů a sušenek; výroba trvanlivých cukrářských výrobků	11 (15)	11 (15)
10.73	Výroba makaronů, nudlů, kuskusu a podobných moučných výrobků	2	3
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	113 (129)	140 (146)
10.81	Výroba cukru	5 (7)	5 (6)
10.82	Výroba kakaa, čokolády a cukrovinek	8	11
10.83	Zpracování čaje a kávy	29 (35)	37 (40)
10.84	Výroba koření a aromatických výtažků	15	16
10.85	Výroba hotových pokrmů	7 (10)	6
10.86	Výroba homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin	1	3
10.89	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.	48 (53)	62 (64)
11.0	Výroba nápojů	97 (98)	89 (90)²⁾
11.01	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	1	1
11.02	Výroba vína z vinných hroznů	75 (76)	76 (77)
11.03	Výroba jablečného vína a jiných ovocných vín	5	2
11.04	Výroba ostatních nededilovaných kvašených nápojů	1	0
11.05	Výroba piva	5	5
11.06	Výroba sladu	1	3
11.07	Výroba nealkoh. nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod do lahví	9	2
21.20	Farmaceutické přípravky	1	2 (7)
82.92	Balící činnosti	3	11
	Celkem	542 (579)	607 (639)

¹⁾Údaj v závorce odpovídá počtu všech provozoven a počty subjektů jsou stanoveny na základě přiřazení jedné hlavní činnosti subjektu.

²⁾ Snížení počtu v kategorii Výroba nápojů a navýšení v kategorii Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny je ovlivněno zpřesněním metodiky, kdy byly z nápojů odebrány mošty, které jsou nyní součástí kategorie 10.32.

Zdroj: REP; vlastní výpočty ÚZEI.

Tab. 20 Registrovaní výrobci biopotravin s danou ekonomickou aktivitou (výrobní činností) v roce 2016

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE)	Počet výrobců ¹⁾
		2016
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	146
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	11
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	161
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	58
10.5	Výroba mléčných výrobků	99
10.6	Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	82
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	64
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	263
11.0	Nápoje	140 ²⁾

¹⁾ Počet výrobců je uveden včetně provozoven.

²⁾ Počet výrobců nápojů se liší od údajů poskytovaných pro Eurostat, kde nejsou započítány subjekty vyrábějící víno z vlastní produkce hroznů.

Zdroj: REP; vlastní výpočty ÚZEI.

5. Další informace o ekologických farmách

V rámci první části dotazníku byly zjišťovány kromě základních statistických údajů také dodatečné informace významné z pohledu politiky MZe týkající se rozsahu souběhu ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách, jejich ekonomické životaschopnosti prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek v předchozím roce a ověření zvýšené potřeby lidské práce v EZ prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na farmě.

5.1 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2016)

Některé podniky se současně s ekologickým zemědělstvím věnovaly také konvenčnímu způsobu hospodaření. Z celkového počtu 4 280 respondentů uvedlo 155 ekofare (tj. 3,6 %), že provozovalo v roce 2016 jak ekologické, tak konvenční hospodaření. Jednalo se o nižší podíl, než byl zjištěn v roce 2015 (5,6 %). Téměř srovnatelného výsledku dosáhneme při srovnání údajů z REP, kdy z celkového počtu 4 243 ekozemědělců registrovaných k 31. 12. 2016 v EZ mělo souběh konvenčního a ekologického režimu v LPIS 190 subjektů, tedy 4,5 %. Drobná odlišnost v údajích z REP a ze šetření je dána především odlišnou metodikou sběru dat (údaje z REP jsou k 31. 12. daného roku, údaje ze šetření ÚZEI jsou sbírány v průběhu celého roku).

Z uvedených 155 ekofare uvedlo souběh v rostlinné výrobě (hospodařilo na konvenční půdě) 89 podniků (57,4 %), přičemž 72 z nich realizovalo souběh pouze v RV. Částečně na konvenčních plochách hospodařily tedy 2,1 % farem. Údaje z REP udávají, jak je zmíněno výše, že souběh v LPIS mělo 4,5 % podniků, respektive 4,4 % mělo v REP uvedenu výměru konvenční půdy, což je o něco více, než vychází ze šetření ÚZEI. Souběh v živočišné výrobě (tzn. v chovu konvenčních hospodářských zvířat) uvedlo 83 ekofare, z toho souběh pouze v ŽV mělo 66 ekofare. Jinak řečeno, 17 ekofare (tj. 11 %) z těch, které uvedlo nějaký souběh, provozovalo konvenčně jak rostlinnou, tak i živočišnou výrobu. Nejčastěji zastoupenou kategorií konvenčně chovaných hospodářských zvířat byla drůbež (28 farem) a masný skot (21 farem). U drůbeže se však z velké části jedná pouze o drobné hobby chovy. Méně farem už se věnovalo konvenčnímu chovu prasat (14 farem), chovu ovcí (11 farem) a chovu koz (10 farem). Chov mléčného skotu v konvenci uvedlo 9 farem a chov koní 6 farem. Celkem 14 farem chovalo konvenčně také jiné druhy zvířat, např. jelenovité (především daňky), lamy, králíky, pštrosy, ryby a včely.

5.2 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2015)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofare je v rámci šetření ÚZEI sledován vývoj podílu ziskových ekofare na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření byly dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v šetření 2016 na výsledek hospodaření v roce 2015), ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 4 280 respondentů uzavřelo hospodaření v roce 2015 se ziskem 89,1 % (3 814 subjektů), 3,2 % realizovalo ztrátu (136 subjektů) a zbylých 7,7 % údaj neuvedlo z následujících důvodů: farma v daném roce ještě neexistovala (začínající zemědělci, 321 subjektů), farma byla registrována až ke konci roku 2015 (3 subjekty) nebo farma nechtěla údaj o HV poskytnout (6 subjektů).

Pokud se zaměříme na ekonomiku pouze ekologicky hospodařících farem (tj. vyloučíme odpovědi farem registrovaných po roce 2015), zůstalo 3 956 ekofare, z nichž 96,4 % uvedlo, že v roce 2015 byl jejich hospodářský výsledek kladný. Záporný výsledek uvedlo 3,4 % podniků

(136 subjektů). Jedná se o stejný výsledek, jaký byl dosažen v roce 2013, kdy realizovalo ztrátu 3,4 % subjektů⁷.

V rámci ekofarem se záporným HV byly zastoupeny jak farmy malé, tak ty velké (rozpětí od 0,14 ha až po 422,92 ha) a také ekofarmy s různou kombinací hospodaření (viz Tab. 21). Z jednoduché analýzy níže vyplývá, že ke ztrátovějším podnikům patřily ekofarmy zaměřující se na produkci plodin na orné půdě (a to i v kombinaci s pěstováním trvalých kultur), kdy ztrátu vykázalo 7,3 % podniků. Všechny kombinace hospodaření zaznamenaly meziroční pokles ziskovosti, přičemž nejnižší podíl ztrátových podniků byl u subjektů s trvalými travními porosty v kombinaci s ornou půdou.

Tab. 21 Podíl ziskových ekofarek dle zaměření produkce v roce 2014 a 2015

Užití půdy	Počet ekofarek	HV kladný	HV záporný	HV neuveden	Podíl ziskových ekofarek (%)	
					2014	2015
OP vč. zeleniny	192	178	13	1	95,5	92,7
TTP	1 769	1 716	51	2	97,8	97,0
TK	172	160	12	0	97,1	93,0
OP + TTP	1 215	1 181	33	1	98,7	97,2
OP + TK	87	81	6	0	96,5	93,1
TTP + TK	217	205	12	0	97,2	94,5
OP + TTP + TK	259	250	8	1	98,2	96,5
Bez půdy ¹⁾	45	43	1	1	88,2	95,6
Celkem	3 956	3 814	136	6	97,9	96,4

Pozn.: HV = hospodářský výsledek, OP = orná půda, TTP = trvalé travní porosty, TK = trvalé kultury.

¹⁾ V kategorii „bez půdy“ jsou v roce 2015 zahrnuty subjekty mající půdu mimo LPIS (tzv. ostatní plochu), příp. včelaři, dále pak farmy, které v roce 2016 ukončily činnost.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016; data od 3 956 subjektů za rok 2015.

5.3 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2015)

Obdobně, jako u dotazu na hospodářský výsledek, byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2015 u všech respondentů, avšak do vyhodnocení byly zahrnuty pouze farmy, které v daném roce již hospodařily ekologicky (tj. 3 956 subjektů)⁸.

V roce 2015 pracovalo na ekologických farmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 10 422 osob, z toho 76,1 % na plný úvazek, 11,4 % na částečný úvazek a z 12,5 % byli zastoupeni sezónní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků připadla více než třetina na rodinné členy (3 667 osob), z nichž 79,7 % pracovalo na plný úvazek a 19,0 % na částečný úvazek (viz Tab. 22).

Meziročně došlo v roce 2015 ke snížení podílu (i absolutního počtu) sezónních pracovníků ve prospěch pracovníků na částečný (nárůst o 15,2 %), i plný úvazek (nárůst o 1,2 %), přičemž v dlouhodobém srovnání narůstá podíl pracovníků najímaných mimo rodinu. V roce 2015 činil podíl sezónních a příležitostných pracovníků z řad rodinných příslušníků 3,7 %, zatímco v roce 2007 to bylo

⁷ 0,2 % (7) subjektů v tomto roce svůj HV neuvedlo.

⁸ Jedná se o subjekty zahrnuté v šetření, které byly registrovány do roku 2015 u příslušné Kontrolní organizace.

17 %. Podíl rodinných členů u pracovníků na plný úvazek se meziročně snížil o 1 % a naopak jejich zastoupení vzrostlo u pracovníků na částečný úvazek z 53,7 % na 58,4 %.

Celkově počet pracovních sil v roce 2015, v přepočtu na plně zaměstnané⁹, činil 8 473 pracovníků, což představuje nárůst o 0,3 % z počtu 8 449 pracovníků v roce 2014. S ohledem na skutečnost, že došlo k meziročnímu nárůstu počtu ekofarek (nárůst o 13,5 %), lze tento nárůst považovat za nízký. Tento vývoj je možné zdůvodnit přizpůsobováním zemědělců na nové dotační podmínky Programu rozvoje venkova 2014–2020 a nižší potřebou sezónních pracovníků v důsledku nepříznivého počasí, které mělo negativní vliv na výnosy plodin a následnou sklizeň. Oproti předchozímu období došlo k poklesu počtu pracovníků na jednu ekofarmu z původních 2,42 na 2,14 AWU. V rámci ČR se tato hodnota dle Strukturálního šetření v zemědělství v roce 2016 pohybovala okolo 3,94 pracovníka na zemědělský podnik (dle FSS 2016)¹⁰.

Z pohledu zaměstnanosti při srovnání počtu pracovníků připadlo dle tohoto šetření na 100 ha z. p. 1,71 pracovníka v EZ, v zemědělství jako celku pak 3,02 (FSS 2016). Jinými slovy na jednoho pracovníka v EZ v roce 2015 připadlo v průměru 58 ha z. p., zatímco v zemědělství celkem to bylo okolo 33 ha z. p. (FSS 2016). Z dlouhodobého vývoje je však patrný růst zaměstnanosti v EZ, což je dáno zvýšením počtu pracovníků na 100 ha z původních 1,32 AWU v roce 2007. Naopak v zemědělství jako celku (resp. konvenci) dochází trvale k poklesu tohoto ukazatele z 3,76 AWU (FSS 2007) na 3,02 AWU (FSS 2016).

Nižší počet pracovníků na 100 ha z. p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou travních porostů. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofarek (např. u ekofarek s výměrou do 100 ha z. p. připadlo v roce 2015 na 1 pracovníka jen 25 ha, u ekofarek s výměrou mezi 100 až 500 ha z. p., šlo již o 74 ha a při výměře nad 500 ha, měl 1 pracovník na starosti okolo 83 ha. Podobný vliv má typ kultury – nejnížší potřeba pracovníků je u ekofarek s chovem skotu na trvalých travních porostech (1,56 AWU/100 ha z. p., neboli zhruba 64 ha na 1 pracovníka), nejvyšší u pěstování trvalých kultur (pouhých 3,63 ha na 1 pracovníka). Potřeba nižšího počtu pracovníků v EZ vychází také z nižšího počtu hospodářských zvířat chovaných na ekofarmách.

Je třeba zmínit, že údaje o potřebě pracovníků se mohou měnit také s použitou metodikou. Dle FADN byla potřeba pracovníků v EZ za rok 2015 uvedena ve výši 2,29 AWU na 100 ha zemědělské půdy a 2,72 AWU pro konvenci.

⁹ Pro přepočet na plně zaměstnané (AWU) je použit roční fond pracovní doby ve výši 1 800 hodin.

¹⁰ Zdroj dat: Strukturální šetření v zemědělství 2013.

Tab. 22 Počet pracovníků na ekologických farmách v roce 2014 a 2015

Ukazatel	2014		2015		Meziroční změna 2015/2014
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	7 838	72,3	7 929	76,1	1,2
z toho rodinných členů	2 954	37,7	2 923	36,9	-1,0
Pracovníci na částečný úvazek	1 034	9,5	1 191	11,4	15,2
z toho rodinných členů	555	53,7	696	58,4	25,4
Sezónní a příležitostní pracovníci	1 968	18,2	1 302	12,5	-33,8
z toho rodinných členů	65	3,3	48	3,7	-26,2
Pracovníci celkem	10 840	100,0	10 422	100,0	-3,9
z toho rodinných členů	3 574	33,0	3 667	35,2	2,6
Přepočet na AWU¹⁾	8 449	x	8 473	x	0,3
Počet farem ²⁾	3 487	x	3 956	x	13,4
AWU / ekofarma	2,42	x	2,14	x	-11,6
AWU / 100 ha z.p.	1,71	x	1,71	x	0,1
100 ha z.p. / AWU	58	x	58	x	-0,1

¹⁾ AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.

²⁾ Jedná se o farmy, které v roce 2015 již hospodařily ekologicky a vyplnily dotazník pro rok 2016

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016

Část II. Prodej a užití produkce ekofarem v roce 2015

Cílem druhé části zprávy je poskytnout informace o způsobech uplatnění rostlinné a živočišné produkce vyprodukované na ekofarmách v roce 2015. Součástí analýzy je určení rozsahu prodeje bioproduktů na konvenčním trhu, rozsahu zpracování bioproduktů na ekofarmách a významu přímého prodeje z ekofarem (tzv. prodeje ze dvora). Všechny tyto údaje jsou zjišťovány zpětně z důvodu jejich reálnosti (tj. v průběhu roku 2016 byly sbírány údaje za rok 2015).

Jelikož se druhá část zprávy věnuje analýze způsobů uplatnění bioprodukce vyprodukované v roce 2015, jsou níže prezentované údaje založeny na dotazníku, který vyplňovaly pouze ekofarmy, které již mohly v daném roce (2015) prodávat alespoň část své produkce jako bioprodukt s certifikátem. Prodej certifikovaných bioproduktů mohou realizovat farmy až po uplynutí tzv. přechodného období¹¹. Z tohoto důvodu z celkového počtu 4 280 respondentů odpovídalo na následující otázky pouze 2 984 ekofarem (tj. farem, které odpověděly kladně na otázku týkající se realizování nějaké rostlinné nebo živočišné produkce, kterou bylo možné prodat již s certifikátem).

6. Způsob uplatnění bioprodukce vyprodukované na ekofarmách (rok 2015)

V rámci analýzy způsobů uplatnění produkce je zjišťován zpětně objem celkové skutečné bioprodukce a podíl prodaného množství v třídění na prodej na domácím trhu (tedy v ČR) a export a dále prodej v bio kvalitě s certifikátem nebo na konvenčním trhu. Navíc je zjišťováno, jakým způsobem byla uplatněna neprodaná produkce, tzv. jiné užití zahrnující spotřebu na farmě ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo faremní zpracování či vlastní spotřebu zemědělce, příp. další užití jako např. neprodaný objem produkce na skladě.

Je třeba zdůraznit, že těchto 2 986 ekofarem „mohlo“ prodat nějakou svoji produkci jako bioprodukt, ale neznamená to, že ji skutečně v bio kvalitě nakonec prodaly (tzn., že produkce mohla být prodána jako konvenční produkt, zkrmena nebo jinak spotřebována zemědělcem nebo je stále na skladě). Po vyhodnocení získaných údajů a srovnání uvedeného skutečného objemu rostlinné a živočišné produkce v roce 2015 a plánovaného objemu na daný rok¹² jsou patrné určité rozdíly, které jsou dány zejména následujícími důvody:

- plánovaná produkce na daný rok je zjišťována při inspekci na farmě během daného roku, jedná se tedy o odhad zemědělce, který se může lišit od skutečnosti (např. odlišná reálná produkce plodin dle vývoje počasí, výskytu škůdců, úhyn zvířat plánovaných k prodeji nebo jejich ponechání na farmě, odlišné přírůstky, dojivost, změny stavu chovaných zvířat apod.),
- údaje vyplňují odlišné ekofarmy – pokud farmy skončí v EZ, pak je vyplněna její plánovaná produkce, avšak již chybí údaj o její skutečné produkci zjišťovaný zpětně následující rok; naopak farma, které v průběhu roku skončilo přechodné období, často nevyplní plán produkce, ale uvede následně skutečný objem produkce,

¹¹ Výjimkou jsou situace, kdy je farma předána v rámci rodiny (např. z otce na syna) nebo prodána jiné ekofarmě a pak lze samozřejmě prodej bioproduktů realizovat ihned bez přechodného období.

¹² Plánovaný objem produkce daného roku (2015) je objem produkce zjišťovaný již během daného roku (2015) pro účely dodání dat pro Eurostat, zatímco reálný objem produkce včetně zjišťování způsobů uplatnění této produkce je zjišťován zpětně v následujícím roce (2016) pro národní účely.

- zpřesňování metodiky pro sběr dat (např. specifikace jednotek, uvádění živé, resp. přepočtené jatečné hmotnosti dle koeficientů výtěžnosti, pravidla zahrnování např. prodávaných živých zvířat mimo produkci masa či produkce mléka spotřebovaného ke krmení telat apod.),
- neuvedení všech údajů z důvodu dostupnosti informací pouze o realizaci produkce v bio kvalitě a již nikoli o způsobu užití zbylého objemu produkce,
- chyby, které se mohou vzhledem k objemu zjišťovaných informací ve sběru dat vyskytnout (a to jak v datech o plánované produkci, tak v datech o reálné produkci).

6.1 Způsob uplatnění rostlinné produkce z ekofarem

Ze získaných dat je patrné, že mezi plánovanou a skutečnou rostlinnou produkcí jsou rozdíly, u některých plodin výrazné (viz Tab. 23). Srovnáván je plán bioprodukce na rok 2015 se skutečnou produkcí v daném roce, avšak bez produkce z přechodného období, která není v plánu odhadována. Z kapacitních důvodů nelze ze strany ÚZEI provádět ověřování správnosti jednotlivých dotazníků, je však možné okomentovat hlavní příčiny rozdílů. Obecně lze konstatovat, že rok 2015 byl ve své druhé polovině extrémně suchý a teplý, čímž byla reálná rostlinná produkce značně ovlivněna.

Z hlediska celkového objemu produkce:

- V rámci obilovin klesla reálná produkce za rok 2015 u všech druhů kromě kukuřice na zrno, kde došlo k nárůstu reálné produkce o 6 %. Nejvýrazněji klesla produkce u prosa (o 57 %) a u žita (o 40 %). Obecně je důvodem např. časté nadhodnocování plánované produkce zemědělcem, významný vliv má také průběh počasí (velmi suchý rok 2015), aktuální zaplevelení polí a nutnost zaorání ploch nebo ukončení zemědělské činnosti u některých významných pěstitelů. Proti původním plánům byla nižší také produkce u olejnin (o 49 %), u LAKR (o 41 %) a u luskovin na zrno (o 28 %). Také u brambor byla skutečná produkce o 4 % nižší než původní plán. Proti předchozímu roku se výrazně snížil počet farem, které vykázaly reálnou produkci brambor (o 61 farem) a skutečná celková produkce byla tedy nižší než plánovaná, a to o 101 tun.
- U zeleniny vzhledem k nižšímu počtu pěstitelů je objem plánované či reálné produkce velmi závislý na dodaných datech a situaci jednotlivých ekofare. Množství produkce se může měnit v souvislosti s odchodem zásadních pěstitelů nebo z důvodu špatné úrody v daném roce. Velcí pěstitelé často ovlivní % nárůst nebo snížení produkce v rámci jednotlivých kategorií zeleniny, případně zeleniny jako celku. K výraznému navýšení produkce došlo u kořenové a hlízové zeleniny (o 47 %), a to především u produkce cibule. Celkově sice došlo ke snížení počtu farem, které cibuli produkovaly, ale u dvou zásadních subjektů, tvořila skutečná produkce cibule 77 % z celkového objemu této plodiny. V těchto případech jde pravděpodobně o speciální pěstební technologie, díky kterým mají tito pěstitelé větší produkci. U ostatních sledovaných kategorií zeleniny se proti plánům roku 2015 reálná produkce snížila (zřejmě z důvodu nadhodnocení plánu, extrémně suchému roku, kdy porosty či osiva nebo sadba vůbec nevzešly nebo zavadly).
- V případě ovocných sadů vzrostla reálná produkce u jablek (o 28 %). Naopak klesla reálná produkce u hrušek (o 52 %), u peckovin (o 38 %) a u hroznů (o 20 %). Důvodem byly nadhodnocené plány a pak následná neúroda např. z důvodu jarních mrazíků v daném roce. Část drobných pěstitelů uplatnění produkce nevyplnila z důvodu, že se jednalo o vlastní spotřebu majitelem sadu, kdy zemědělec nedokázal odhadnout sklizené množství. Naopak výrazný nárůst byl u produkce bobulovin (o 107 %), kdy došlo

k enormnímu navýšení počtu farem produkujících bobuloviny a patrně i podhodnocení plánů produkce v předchozím roce.

Z hlediska podílu uplatnění na domácím trhu a na export:

Z pohledu exportu bylo v rámci obilovin téměř 43 % produkce z EZ vyvezeno do zahraničí. U prosa bylo vyvezeno 94 % produkce, u pohanky 69 % a u špaldy 55 %. Vysoký podíl na exportu měla také kořenová (hlízová) zelenina (81 %), a to především mrkev (98 %) a cibule (74 %). Vysoký podíl exportu byl zaznamenán také u brambor (60 %) a z ovoce u bobulovin (62 %). Naopak 100 % uplatnění na domácím trhu měli osiva a sadba, dále také zelí (v rámci košťálové zeleniny) a luskoviny na zeleno a z ovoce hrušky a hrozny. V hojné míře se z ovoce na domácím trhu prodávaly také peckoviny (97 %), dále jablka (60 %) a z dalších plodin také LAKR (92 %).

Z hlediska prodeje produkce jako bio nebo konvenčního produktu:

V kvalitě bio se dařilo nejvíce prodávat téměř veškerou zeleninu (celkově 98 %), z obilovin proso (95 %), kukuřici na zrno (93 %), tritikále (89 %), pohanku (89 %), špaldu (81 %), oves (81 %), pšenici (78 %), žito (78 %) a ječmen (70 %). Jako bio se prodávaly ve značné míře brambory (86 %), luskoviny na zrno (81 %) a z ovoce především jablka (71 %) a bobuloviny (70 %). Naopak jako konvenční produkt byly nejvíce uplatněny luskoviny na zeleno (97 %), peckoviny (77 %) a hrozny (67 %).

Celkové zhodnocení uplatnění produkce jednotlivých kategorií plodin

Z celkového množství 54,7 tis. tun vyprodukovaných obilovin bylo 70 % prodáno (38,5 tis. tun) a to z 80 % v bio kvalitě. Na domácím trhu bylo uplatněno 57 % obilovin a 43 % bylo exportováno (viz Graf 4). Exportovalo se především proso (94 %), pohanka (69 %) a špalda (55 %), viz Tab. 23. Na domácím trhu se naopak nejvíce uplatnil ječmen (77 %), žito (65 %) a tritikále (61 %). Kromě kukuřice na zrno, špaldy a pšenice se u všech ostatních obilovin meziročně mírně zvýšil podíl prodeje v bio kvalitě, kdy nejvyšší podíl byl dosažen u prosa (95 %). Podíl neprodané produkce u obilovin celkem činil 30 % objemu, z nichž zhruba 66 % bylo spotřebováno jako krmivo. Z hlediska užití bylo veškeré vyprodukované proso prodáno a také u pohanky (97 %) a u kukuřice na zrno (94 %) směřovala produkce ve velké míře přímo na prodej. Stejně jako v předchozích letech mělo z obilovin nejnižší podíl v rámci prodeje tritikále (48 %), z důvodu jeho značného uplatnění jako krmivo. Dle počtu farem i množství produkce byly stejně jako v předchozím roce pšenice a oves nejčastěji pěstovanými obilovinami a tvořily téměř 48 % produkce obilovin v EZ v roce 2015.

U luskovin na zrno (celkem 2 544 tun) byla v roce 2015 na domácím trhu uplatněna produkce pouze ze 48 % proti předchozímu roku (63 %). Podíl prodeje v biokvalitě se naproti tomu mírně zvýšil (81 %). Neprodaný objem luskovin (42 %) byl z poloviny využit jako krmivo a z poloviny pro další zpracování na farmě.

Stejně jako v předchozím roce byla produkce brambor v roce 2015 (celkem 2 254 tun) z 84 % prodávána (1 889 tun) a 16 % bylo využito jiným způsobem. U brambor došlo znovu ke zvýšení uplatnění na domácím trhu na 40 % (31 % v roce 2014) a dařilo se je více uplatnit jako bioprodukt (86 %). Jako bio brambory byly ale více prodávány do zahraničí (60 %) než v ČR (40 %). Pokud nebyly brambory prodávány, z 46 % byly využity pro vlastní spotřebu zemědělce (podniku).

V případě produkce olejnin (627 tun) byla většina vyprodukovaného objemu prodána (87 %) tj. 548 tun, z toho 72 % se uplatnilo na trhu ČR a 28 % bylo exportováno. Zbýlých 13 % produkce,

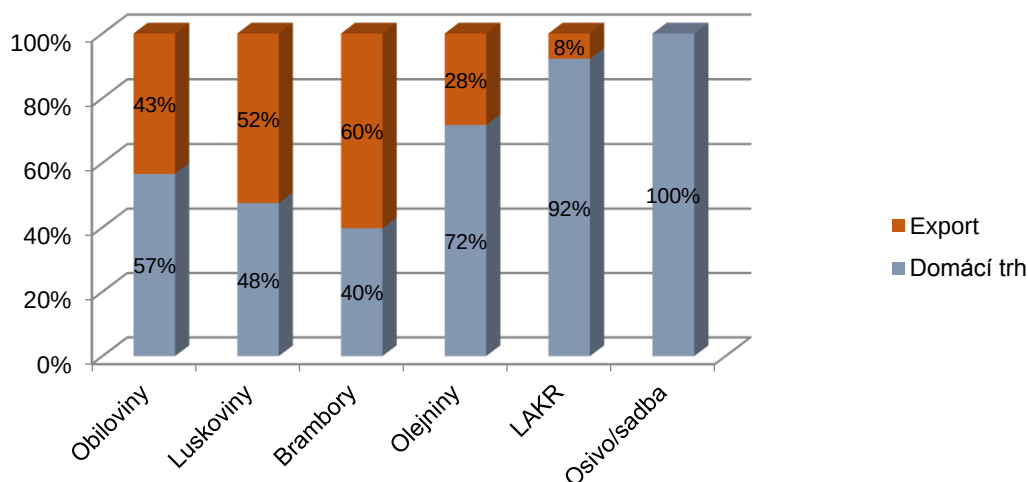
kteřá nebyla prodána, tvořily zásoby na skladě, případně byla využita jako krmivo nebo pro vlastní spotřebu. Z hlediska kvality se 67 % produkce prodalo jako bioprodukt a 33 % jako produkt konvenční.

Produkce LAKR (léčivé, aromatické a kořeninové rostliny) za rok 2015 byla z 92 % prodána v ČR. Vyprodukováno bylo celkem 315 tun aromatických a léčivých rostlin, proti 255 tunám v roce 2014.

U produkce osiva a sadby (353 tun) bylo zaznamenáno stejné procentuální zastoupení jako v roce 2014, podíl prodeje byl (84 %) vůči dalšímu využití (16 %). Jiným využitím je myšleno zejména využití na farmě opět jako osiva nebo sadby. Osivo bylo uplatňováno jako bioprodukt ze 78 %. Veškerá produkce byla prodána v ČR.

V případě zeleniny (celkový údaj není uveden v Tab. 23) byla produkce z 95 % prodána a 5 % bylo využito jinak (z tohoto podílu bylo 72 % využito pro vlastní spotřebu podniku, 23 % bylo zpracováno na farmě a 5 % bylo využito jako krmivo). Pro vlastní spotřebu zemědělci nejčastěji využívali luskoviny na zeleno (100 %), z košťálové zeleniny především zelí a z kořenové zeleniny především mrkev. V roce 2015 bylo ze 100 % prodáno v ČR zelí a luskoviny na zeleno. Košťálová zelenina byla uplatněna na trhu ČR z 98 %, plodová zelenina ze 76 %, listová zelenina ze 71 % a kořenová pouze z 19 %. V případě kořenové zeleniny (nejčastěji mrkve a cibule) se jednalo o vývoz do zahraničí, takže 81 % kořenové zeleniny vyprodukované v ČR šlo na export. Převážná část vyprodukované a prodané kořenové zeleniny (99 %) byla uváděna na trh v kvalitě bio.

V případě sledovaných skupin ovoce (jablka, hrušky, peckoviny, hrozny a bobuloviny) byla produkce ze 70 % prodána a 30 % bylo užito jinak (u ovocných sadů se jednalo nejčastěji o vlastní spotřebu a zpracování na farmě). Proti předchozímu roku bylo 28 % uvedeného ovoce prodáno na export (21 % v roce 2014), u jablek 40 % a u peckovin byly exportovány pouze 3 % objemu produkce. Veškerá produkce hrušek v bio kvalitě byla prodána na domácím trhu. Z ovoce byly významné z pohledu prodeje jako bio produkt jablka (71 %), bobuloviny (70 %). V případě hroznů převažovalo jako v jiných letech jiné využití (66 %) nad přímým prodejem. Produkce, která se neprodá, je ze 100 % zpracovávána na farmě (výroba vína). Převažující množství (60 %) takto zpracované produkce zůstalo dále v kvalitě bio, zbylých 40 % bylo prodáno jako konvenční produkt. Proti předchozímu roku bylo jako bioprodukt prodáno 33 % této produkce hroznů (26 % v roce 2014), zbytek byl prodán jako produkt konvenční. Veškerá produkce hroznů byla prodávána v ČR. U bobulovin byl podíl prodeje 70 %, zbytek připadl na faremní zpracování a vlastní spotřebu na farmě. Celkem 38 % produkce bylo prodáno v ČR, zbylých 62 % bylo exportováno. V kvalitě bio bylo prodáno 70 % bobulovin.

Graf 4 Podíl uplatnění produkce vybraných kategorií plodin v roce 2015 z hlediska typu trhu (%)

Tab. 23 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2015 a srovnání s plánovanou produkcí

Produkce RV	Reálná rostlinná produkce v roce 2015 a její užití								Plán produkce na rok 2015 (odhad)		Rozdíl plánované a reálné produkce		
	Počet farem	Celková produkce (t)	Užití produkce:		Prodej na trhu:		Prodej jako:		Počet farem ¹⁾	Produkce ²⁾ (t)	Počet farem	Produkce	
			prodej (%)	jiné užití (%)	domácím (%)	export (%)	BIO produkt (%)	konvenční produkt (%)				absolutně (t)	(%)
Obiloviny	530	54 677	70%	30%	57%	43%	80%	20%	664	65 846	-134	-11 170	-17%
Pšenice	261	14 605	75%	25%	56%	44%	78%	22%	312	17 091	-51	-2 486	-15%
Špalda	80	8 068	89%	11%	45%	55%	81%	19%	92	9 470	-12	-1 402	-15%
Žito	78	3 310	63%	37%	65%	35%	78%	22%	92	5 481	-14	-2 171	-40%
Ječmen	168	6 318	61%	39%	77%	23%	70%	30%	214	7 618	-46	-1 300	-17%
Oves	304	11 540	66%	34%	59%	41%	81%	19%	368	12 289	-64	-749	-6%
Tritikale	137	7 678	48%	52%	61%	39%	89%	11%	151	9 955	-14	-2 277	-23%
Pohanka	33	731	97%	3%	31%	69%	89%	11%	37	1 030	-4	-299	-29%
Proso	7	232	100%	0%	6%	94%	95%	5%	8	538	-1	-306	-57%
Kukuřice na zrno	12	2 194	94%	6%	49%	51%	93%	7%	13	2 077	-1	117	6%
Luskoviny na zrno	78	2 544	58%	42%	48%	52%	81%	19%	112	3 556	-34	-1 012	-28%
Brambory	138	2 254	84%	16%	40%	60%	86%	14%	199	2 355	-61	-101	-4%
Olejníny	50	627	87%	13%	72%	28%	67%	33%	67	1 235	-17	-608	-49%
LAKR ³⁾	50	315	86%	14%	92%	8%	45%	55%	58	532	-8	-217	-41%
Osivo/sadba	28	353	84%	16%	100%	0%	78%	22%	19	417	9	-64	-15%
Košťálová zelenina	38	43	68%	32%	98%	2%	92%	8%	40	46	-2	-3	-6%
z toho zelí	21	20	84%	16%	100%	0%	89%	11%	24	23	-3	-3	-13%
Listová zelenina	36	20	91%	9%	71%	29%	87%	13%	38	25	-2	-5	-18%
Plodová zelenina	60	131	82%	18%	76%	24%	88%	12%	72	185	-12	-54	-29%
Kořenová zelenina	69	1 718	97%	3%	19%	81%	99%	1%	85	1 168	-16	550	47%
z toho mrkev	32	1 283	99%	1%	2%	98%	99%	1%	55	1 039	-23	244	24%
z toho cibule	34	80	91%	9%	26%	74%	98%	2%	43	30	-9	50	167%
Luskoviny na zeleno	11	5	98%	2%	100%	0%	3%	97%	28	21	-17	-16	-74%
Jablka	272	3 697	88%	12%	60%	40%	71%	29%	425	2 881	-153	816	28%
Hrušky	131	160	79%	21%	100%	0%	44%	56%	209	335	-78	-175	-52%
Peckoviny	264	1 053	87%	13%	97%	3%	23%	77%	399	1 686	-135	-633	-38%
Hrozny	76	2 460	34%	66%	100%	0%	33%	67%	89	3 088	-13	-628	-20%
Bobuloviny	39	417	70%	30%	38%	62%	70%	30%	36	201	3	216	107%

Pozn.: 1) Počet farem zahrnuje pouze subjekty, u kterých bylo předpokládáno, že produkce bude realizována (nezahrnutý např. dvouleté rostliny nebo nově založené TK bez produkce), 2) Plánovaná produkce obilovin zahrnuje navíc ještě kategorii Ostatní obiloviny, 3) LAKR-léčivé, aromatické a kořeninové rostliny.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2015 a 2016

6.2 Způsob uplatnění živočišné produkce z ekofarem

Také v případě živočišných produktů byly zaznamenány rozdíly mezi plánovanou a reálně uplatněnou produkcí. Tyto rozdíly a některé možné příčiny vedoucí k jejich vzniku jsou okomentovány v následující části zprávy. K častějším výkyvům mezi plánovanou a reálnou produkcí dochází u komodit, které jsou produkovány menším počtem farem (např. vepřové maso). Každá větší farma, která pak provede v uplatnění produkce výraznější změnu (např. v jednom roce maso vyveze do zahraničí, ale v dalším roce realizuje produkci v ČR), pak způsobuje tato skoková navýšení (snížení).

Z hlediska celkového objemu produkce:

- V rámci produkce masa došlo k nárůstu reálné produkce proti plánu u hovězího, vepřového a drůbežího masa. Markantní rozdíl je patrný u masa drůbežího, a to zejména díky vysokému množství brojlerů vyskladených z jedné z farem proti původní plánované produkci. Naopak u masa skopového a kozího byla zaznamenána výrazně nižší reálná produkce, než byla plánovaná. Důvodem je zejména požadované vyšší zatížení VDJ/ha, kdy si farmy z důvodu dodržení podmínek závazků musely ponechat část zvířat, která původně plánovaly na porážku. Co se týče živých zvířat byla reálně uplatněná produkce vyšší než plánovaná, a to o 8,3 % v případě zástavu telat, a o 4,6 % u zástavu jehňat.
- Reálně uplatněná produkce převyšovala plán také u kozího mléka, a to téměř o 8 %. U ovčího a kravského mléka byla reálná produkce nižší než plánovaná. V případě ovčího mléka činil rozdíl 5,3 %, v případě mléka kravského pak 8 %.
- Produkce vajec z EZ v roce 2015 byla opět vyšší než původně odhadovaná, a to o 5,4 %. Ke skokovému navýšení reálné produkce proti plánované došlo v případě medu, a to především v návaznosti na značný nárůst včelstev u jednoho z ekologických chovatelů včel.

Z hlediska podílu uplatnění na domácím trhu a na export:

Uplatnění živočišné produkce z ekologického zemědělství na domácím a zahraničním trhu bylo odlišné než u produkce rostlinné. Významný podíl exportu byl zaznamenán pouze u zástavových telat (35 %), hovězího masa (29 %) a kravského mléka (25 %). Vyvezena byla také menší část skopového masa (12 %) a zástavových jehňat (11 %). Vysoké procento exportovaného objemu bylo však v roce 2015 zaznamenáno u vepřového masa, a to 43 %. V rámci dalších živočišných produktů, jako je kozí a ovčí mléko, kozí a drůbeží maso a vejce, byl veškerý prodaný objem uplatněn na domácím trhu.

Z hlediska prodeje produkce jako bio nebo konvenčního produktu:

V kvalitě bio byla nejvíce prodávána vejce (97 %), dále drůbeží maso (94 %) a kravské mléko (87 %). Na trhu bioproduktů byl uplatněn také med, a to 94 % prodaného objemu. Ve srovnání s rokem 2014 byl v roce 2015 vysoký podíl prodeje s certifikátem bio (75 %) zaznamenán také u vepřového masa. Tato změna byla způsobena především reálným uplatněním vepřového masa v kvalitě bio, jehož množství odpovídalo plánu produkce jedné z farem, jenž byl výrazně navýšen mezi roky 2014 a 2015. Poněkud nižší zastoupení na trhu s bio výrobky mělo kozí mléko (53 %), ovčí mléko (51 %) a hovězí maso s 40 % prodaného objemu. Jako konvenční produkt se naproti tomu nejvíce prodávalo kozí maso (99 %), zástavová jehňata (93 %), skopové maso (88 %) a zástavová telata

(85 %). Podíl živočišných produktů z ekologických farem prodaných jako bio či konvenční produkty je znázorněn v Grafu 5.

Celkové zhodnocení uplatnění jednotlivých kategorií živočišné produkce

U velkého množství produktů živočišné výroby (maso, mléko, vejce, med) vyprodukovaných v roce 2015 na českých ekofarmách, dominoval v rámci jejich uplatnění (užití) prodej, ať už na domácím nebo zahraničním trhu. Výjimkou bylo kozí a ovčí mléko a kozí a vepřové maso, kde bylo zaznamenáno vyšší procento jiného způsobu uplatnění produkce (zpracování na farmě, spotřebováno jako krmivo, vlastní spotřeba a jiné). U kozího mléka bylo touto cestou uplatněno až 94 % produkce (viz Tab. 24). Z tohoto množství bylo zpracováno na farmě a dále prodáno více než 88 % (78 % v kvalitě bio a 10 % jako konvenční produkt), využito jako krmivo více než 9 % a pro vlastní spotřebu téměř 3 %. Kozí maso, které nebylo přímo prodáno, bylo převážně využito pro vlastní spotřebu, a to téměř 98 %. Vepřové maso bylo nejčastěji zpracováno na farmě a následně prodáno jako bioprodukt (93 %). V případě ovčího mléka převažovalo zpracování na farmě a následný prodej v kvalitě bio.

Co se týče prodeje masa, většina produkce byla prodána, stejně jako v minulých letech, na českém trhu. Část takto uplatněné produkce však mohla být prodána v ČR přes zprostředkovatele a druhotně využita na zahraničním trhu. Výjimkou bylo v tomto případě maso vepřové, jehož produkce byla, jak je již uvedeno výše, uplatněna na zahraničním trhu 43% podílem. Přímou do zahraničí mířila také část produkce hovězího (29 %) a skopového (12 %) masa. V případě skopového masa došlo k meziročnímu navýšení exportu na zahraniční trhy z 9 % v roce 2014 na 12 % v roce 2015. Jak již bylo zmíněno, některé produkty živočišné výroby nebyly primárně využity pro prodej na domácím či zahraničním trhu. V případě masa bylo 58 % vepřového a 56 % kozího uplatněno jiným způsobem, tzn. především zpracování na farmě s následným prodejem.

Na zahraničních trzích byla prodána také část odchovaných živých zvířat, konkrétně zástavových telat a jehňat. U telat došlo proti roku 2014 k poklesu exportovaných živých zvířat, a to z původních 44 % na 35 % v roce 2015. V případě zástavových jehňat se prodej na zahraničním trhu navýšil meziročně o 5 %. V roce 2015 tak bylo na zahraničním trhu uplatněno 11 % zástavových jehňat. Co se týče prodeje s certifikátem BIO, bylo v kategorii zástav prodáno 15 % telat a 7 % jehňat.

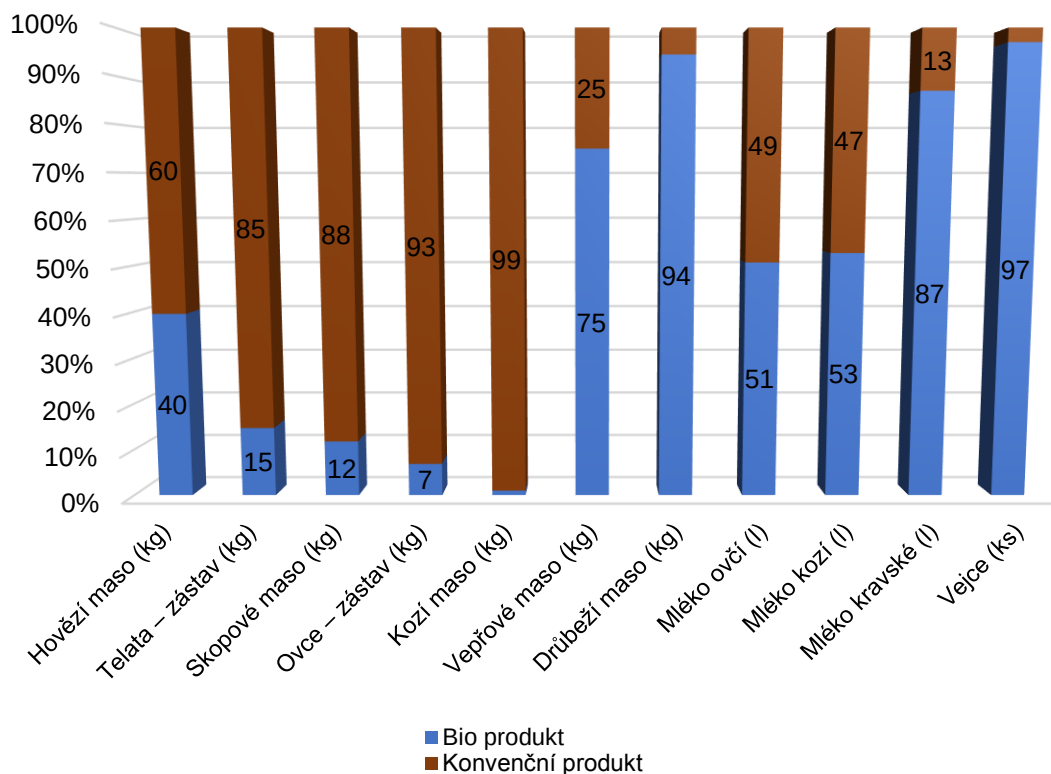
V případě mléka je využití domácího trhu v podstatě téměř 100%. Výjimku tvoří mléko kravské, jehož produkce je částečně uplatněna také na zahraničních trzích. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že v roce 2015 bylo na domácím trhu uplatněno 75 % produkce kravského mléka určeného k prodeji, což je o 10 % více než v roce předchozím. Velmi důležitou roli zde pravděpodobně stále sehrává odbytové družstvo, působící na domácím trhu od roku 2012, které převážnou část vykoupeného mléka, což v roce 2015 bylo 25 % prodaného objemu (viz Tab. 24), vyváží do zahraničí. Lze tedy předpokládat, že konečný podíl kravského bio mléka prodaného na zahraničních trzích je ještě poněkud vyšší. Co se týče prodeje mléka s certifikátem, bylo tímto způsobem prodáváno především mléko kravské, a to 87 % prodaného množství.

Jak již bylo uvedeno výše, v případě kozího a ovčího mléka není prodej na zahraničních či domácích trzích hlavním způsobem užití vyprodukovaného mléka. Převažuje zde především zpracování na farmě s následným prodejem. V roce 2015 bylo tímto způsobem uplatněno 83 % ovčího a 94 % kozího mléka. Stejně jako v předešlém roce byla s certifikátem prodána jen asi polovina takto uplatněného kozího a ovčího mléka.

Veškerá vejce z ekologického zemědělství byla v roce 2015 již tradičně prodána na domácím trhu. Podíl prodeje v bio kvalitě se proti roku 2014 mírně zvýšil a dosáhl hodnoty 97 %.

Poměrně zásadní změny byly zaznamenány v případě uplatnění produkce medu. Proti roku 2014, kdy byl veškerý vyprodukovaný med využit pro vlastní spotřebu nebo krmení včel, byla převážná většina (79 %) medu využita k prodeji na domácím trhu. Z uvedeného množství pak bylo 94 % prodáno v kvalitě bio a 6 % jako konvenční produkt.

Graf 5 Podíl prodeje dle typu kvality (bio nebo konvenční produkt) u vybraných kategorií živočišných produktů v roce 2015 (%)

Tab. 24 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2015 a srovnání s plánovanou produkcí

Produkce ŽV ¹⁾	Reálná živočišná produkce v roce 2015 a její užití								Plán produkce na rok 2015 (odhad)		Rozdíl plánované a reálné produkce		
	Počet farem	Celková produkce	Užití produkce:		Prodej na trhu:		Prodej jako:		Počet farem	Produkce	Počet farem	Produkce	
			prodej	jiné užití	domácím	export	BIO produkt	Konvenční produkt				(absolutně)	(%)
Hovězí maso (kg)	1311	6 176 989	92%	8%	71%	29%	40%	60%	1 445	5 937 502	-134	239 487	4,03
Telata – zástav (kg)	1283	4 814 370	99%	1%	65%	35%	15%	85%	1 372	4 444 290	-89	370 080	8,33
Skopové maso (kg)	503	394 058	77%	23%	88%	12%	12%	88%	692	532 452	-189	-138 394	-25,99
Ovce – zástav (kg)	351	140 440	99%	1%	89%	11%	7%	93%	366	134 290	-15	6 150	4,58
Kozí maso (kg)	108	12 307	44%	56%	100%	0%	1%	99%	155	21 273	-47	-8 966	-42,15
Vepřové maso (kg)	28	120 101	42%	58%	57%	43%	75%	25%	28	110 640	0	9 461	8,55
Drůbeží maso (kg)	25	248 271	100%	0%	100%	0%	94%	6%	33	117 074	-8	131 198	112,06
Mléko ovčí (l)	11	235 472	17%	83%	100%	0%	51%	49%	16	248 520	-5	-13 048	-5,25
Mléko kozí (l)	41	849 249	6%	94%	100%	0%	53%	47%	50	788 600	-9	60 649	7,69
Mléko kravské (l)	84	31 373 584	91%	9%	75%	25%	87%	13%	109	34 105 834	-25	-2 732 250	-8,01
Vejce (ks)	47	3 547 936	99%	1%	100%	0%	97%	3%	43	3 366 200	4	181 736	5,40
Med (kg)	3	1 661	79%	21%	100%	0%	94%	6%	5	265	-2	1 396	526,79

¹⁾ Celková produkce masa včetně zástavu je uváděna v kilogramech jatečné hmotnosti. Pro přepočet z živé váhy byl pro skot použit koeficient výtěžnosti 0,55 (u zástavu telat a jehňat pak 0,5), ovce a kozy 0,5; prasata 0,8 a pro drůbež 0,75.

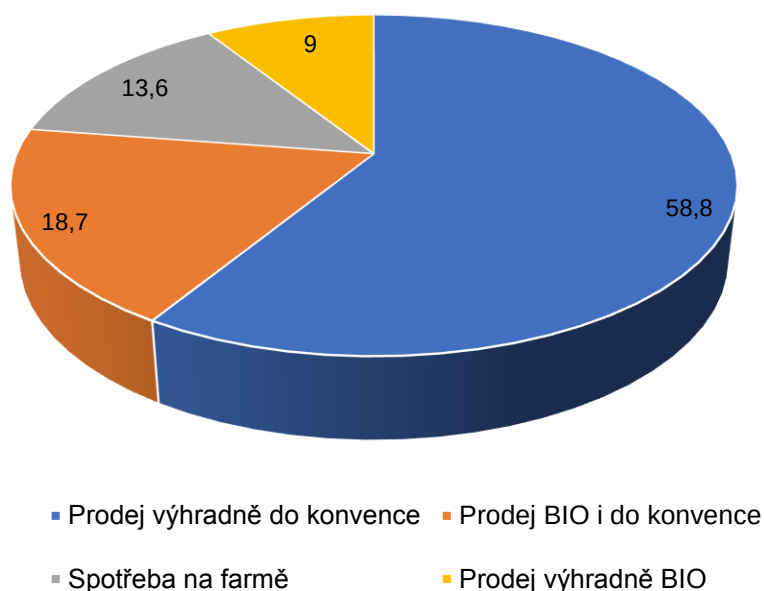
Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2014 a 2015

7. Způsob prodeje bioproduktů z ekofarem (rok 2015)

7.1 Prodej bioproduktů na konvenčním trhu

Z celkového počtu 2 986 ekofarem, které měly možnost prodat v roce 2015 alespoň jeden produkt s certifikátem, zhruba 77,4 % uvedlo, že byly nuceny část nebo i veškerou svoji bioprodukcí prodat na konvenčním trhu (v roce 2014 činil tento podíl 76 %). Přičemž 58,8 % ekofarem uvedlo, že v roce 2015 realizovaly produkci výhradně na konvenčním trhu (viz Graf 6), což je mírné snížení proti roku 2014. Naopak prodej veškeré své bioprodukce s certifikátem uskutečnilo 268 ekofarem (9 %), což je o 11 farem více než v roce 2014. Prodej jak na konvenčním trhu, tak na trhu bioproduktů realizovalo 18,7 % ekofarem, což je výrazně více ve srovnání s rokem 2014) a zbylých 13,6 % ekofarem uvedlo, že v daném roce nerealizovaly prodej vůbec a svoji produkci nejčastěji spotřebovaly přímo na farmě¹³.

Graf 6 Podíl zrealizovaného prodeje produkce z pohledu kategorie „BIO“ a „konvenční produkt“ v roce 2015 (%)

Zdroj: vlastní výpočty ÚZEI

7.2 Prodej bioproduktů s certifikátem

Pokud ekozemědělec uskutečnil v roce 2015 prodej nějaké své bioprodukce s certifikátem, zjišťovalo se současně, jakým způsobem byl daný produkt prodán (tzn. specifika obchodních cest, prodaného množství a případně dosažené ceny na trhu). Z celkových 4 280 respondentů odpovědělo 825 kladně na otázku „Prodal (a) jste v minulém roce (tj. 2015) nějaké vaše BIO produkty s certifikátem?“ a každý z nich byl požádán o poskytnutí informace o způsobu prodeje (distribuční cesty) u minimálně jednoho svého produktu. Důležitost distribuční cesty byla vyhodnocena jednak

¹³ Spotřeba na farmě zahrnuje spotřebu ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo ve formě vlastní spotřeby farmáře či uskladnění.

počtem ekofare, které danou cestu využily, a jednak celkovým množstvím bioproduktu, který se touto cestou prodal. Možností uplatnění bioprodukce je mnoho, přes prodej do zahraničí, velkoobchodům nebo maloobchodům, odbytovým družstvům, přes zprostředkovatele a přes přímý prodej, který zahrnuje prodej konečným spotřebitelům na tržnicích, na farmě bez obchodu a prodej na farmě ve vlastním obchodu. V tabulce 25, 26 a 27 nebylo možné uvést všechny obchodní cesty včetně realizovaných objemů a cen s ohledem na citlivost údajů. V tabulkách jsou uvedeny údaje pro danou obchodní cestu v případě, že u ní byly zaznamenány informace od minimálně tří respondentů.

Snahou této analýzy bylo, mimo jiné, stanovení průměrné ceny zemědělských výrobců za hlavní bioprodukty. Určení jedné ceny je však obtížné. Ceny bioprodukce se liší podle zvolené distribuční cesty a jejich variabilita je u bioprodukce daleko větší než u produkce konvenční (je to dáno velkou rozdílností v přístupu k obchodním cestám jednotlivých farem).

Průměrná cena uvedená v tabulkách níže byla vypočtena jako vážený průměr cen jednotlivých ekofare a prodaného množství. Údaje v této kapitole jsou zpracovány pouze od subjektů, které byly ochotny údaje sdělit.

Rostlinné bioprodukty

U obilovin byl v roce 2015 nejčastěji využívanou obchodní cestou prodej přes zprostředkovatele. Naopak nejméně využívanou obchodní cestou byl prodej domácím velkoobchodům. Často využívaný byl také prodej do zahraničí a prodej zpracovatelům. Z hlediska prodaného objemu se nejvíce uplatnil prodej do zahraničí (prodalo se 41 % bioprodukce obilovin), u pšenice činil tento podíl 48 % a u tritikale 45 % objemu. U všech sledovaných obilovin vyjma pohanky přesáhl podíl objemu prodaného do zahraničí hodnotu 25 %. U pohanky byla nejčastější obchodní cesta prodej přes zprostředkovatele, což byla z hlediska objemu druhá nejvýznamnější cesta. Přes zprostředkovatele se prodalo téměř 23 % produkce bio obilí v ČR, u pohanky to bylo dokonce 51 % objemu a u žita a špaldy 33 %. Prostřednictvím exportu bylo uplatněno 100 % produkce prosa. Významný byl také prodej zpracovatelům (14 % objemu obilovin), téměř 34 % objemu u pohanky, 27 % u ječmene a 18 % u žita. Prodej přes odbytové družstvo činil rovněž 14 % produkce bio obilí v ČR (20 % ječmen, 16 % pšenice a téměř 16 % oves).

Dalším sledovaným údajem byla prodejní cena vyjádřená v Kč/t a vypočtena jako vážený průměr z uvedených cen a prodaného množství bioproduktu. Jednotlivé ceny pro každý produkt a využitě obchodní cesty jsou uvedeny v Tab. 25. Ze zjištěných údajů lze konstatovat, že nejvyšší průměrná cena byla realizována prostřednictvím prodeje zpracovatelům. Významný z pohledu prodejní ceny byl pro zemědělce také prodej přes zprostředkovatele. V případě přímého prodeje bylo možné si v dotazníku vybrat z více variant – prodej na farmě, vlastní obchod farmáře, prodej na tržnicích i prodej konečným spotřebitelům přes internet, zásilkovou službou, donáškou a další. Údaje za některé druhy obilovin (např. proso) nejsou v Tab. 25 uvedeny, neboť údaje o využitých obchodních cestách byly získány od méně než 3 respondentů.

U brambor byl stejně jako v roce 2014 nejčastěji využívanou obchodní cestou přímý prodej (viz Tab. 26). Touto cestou se však prodalo pouze 4 % bioprodukce. Cena za 1 kg bio brambor prodaných přímo na farmě se pohybovala v rozmezí 10–16 Kč/kg. Z pohledu objemu byl nejvýznamnější prodej do zahraničí a touto cestou bylo uplatněno 55 % produkce. Prodej domácím velkoobchodům činil 30 % a přes odbytové družstvo bylo prodáno 6 % produkce a přímý prodej byl přes 4 %.

U zeleniny bylo vybráno 5 druhů, u kterých bylo zjištěno nejvíce údajů. Údaje za některé druhy zeleniny (mrkev a česnek) nejsou v Tab. 26 uvedeny, neboť data o využitých obchodních cestách byly

získány od méně než 3 respondentů. Zelenina se nejčastěji prodávala formou přímého prodeje. Z pohledu objemu byla téměř veškerá mrkev prodána do zahraničí (99,5 %), stejně jako cibule (88 % objemu veškeré produkce cibule). Podobná situace byla i u dýní, ty byly nejčastěji prodávány do zahraničí (68 %). Stejně jako v předchozím roce bylo 19 % dýní prodáno prostřednictvím odbytového družstva a téměř 19 % bioprodukce bylo prodáno přímým spotřebitelům. Také hlávkové zelí bylo z pohledu prodaného objemu ze 100 % prodáno přímo spotřebitelům. Podobný stav byl zaznamenán u česneku, kdy bylo prostřednictvím přímého prodeje prodáno téměř 99 % produkce. Cena zeleniny (cibule, mrkev, zelí, dýně) prodávané na farmě se pohybovala průměrně kolem 13 Kč/kg.

U ovoce byl nejčastěji využívanou obchodní cestou přímý prodej. Bio jablka byla nejčastěji prodávána napřímo nebo zpracovatelům. Na rozdíl od předchozího roku byla více než polovina produkce (62 %) prodána přes zprostředkovatele, téměř 16 % bylo prodáno zpracovatelům a přes odbytové družstvo bylo prodáno téměř 13 % objemu jablek. Cena v případě přímého prodeje se pohybovala v poměrně velkém rozmezí 4–32 Kč/kg. Rozdílná situace proti předchozímu roku byla i u bioprodukce hrušek, kdy bylo téměř 74 % prodáno přes zprostředkovatele, téměř 14 % činil prodej zpracovatelům a 8 % bylo prodáno přes odbytové družstvo. Cena v případě přímého prodeje se pohybovala v rozmezí 25–33 Kč/kg (přičemž vycházíme z poměrně malého vzorku dodaných dat o realizačních cenách). Peckoviny byly také nejčastěji prodávány přes zprostředkovatele, tímto způsobem bylo prodáno více než 89 % uvedené produkce. Přes 8 % produkce peckovin bylo prodáno prostřednictvím přímého prodeje. V případě přímého prodeje se cena pohybovala v rozmezí 7–72 Kč/kg.

Vinné hrozny byly nejčastěji prodávány zpracovatelům. Podíl prodané produkce byl z 98 % prodán zpracovatelům a zbývající 2 % činil prodej jiným farmářům. Cena se pohybovala okolo 20 Kč/kg.

Produkce travních porostů a píce (seno a senáž) byla převážně obchodována jiným farmářům, přičemž touto cestou bylo prodáno 77 % produkce sena a 83 % senáže (viz Tab. 26). Do zahraničí bylo prodáno téměř 15 % senáže. Cena sena (při prodeji jiným farmářům) se pohybovala v rozmezí 500–9 000 Kč/t, v průměru okolo 1 400 Kč/t.

V roce 2016 uvedlo 17 farem mezi své nejvýznamnějšími bio produkty pěstované v roce 2015 léčivé, aromatické a kořeninové rostliny (LAKR). Téměř polovina z nich uvedla více druhů LAKR. Ty byly nejčastěji (61 %) prodány prostřednictvím zprostředkovatele. Dalších 16 % činil prodej zpracovatelům, téměř 13 % bylo prodáno do zahraničí a přes 9 % vyprodukovaného objemu bylo potom prodáno přímým spotřebitelům. Do velkoobchodů bylo prodáno necelé 1 % produkce. Nejvíce zastoupeny byly měsíček lékařský, šalvěj, meduňka, máta peprná a další aromatické a léčivé rostliny (viz Tab. 26).

Často uváděným bioproduktem bylo osivo, které bylo z pohledu prodaného objemu nejčastěji prodáváno zpracovatelům (60 %) a 18 % bylo uplatňováno prostřednictvím zprostředkovatele. Dalšími plodinami prodávanými jako bioprodukt byly bobuloviny (rybíz, maliny a rakytník), luskoviny a technické plodiny (údaje nejsou uvedeny v tabulce).

Tab. 25 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV a realizované ceny v roce 2015 - obiloviny

Bioprodukt	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)	Cena za bioprodukt (Kč/t)		
				OD	DO	průměr 2015
Obiloviny						
pšenice	odbytové družstvo	19	16,1	x	x	10 500
	prodej do zahraničí	18	48,2	x	x	x
	zprostředkovatel	23	19,5	4 000	8 163	7 022
	prodej zpracovatelům	14	11,7	5 000	7 500	5 625
	prodej jiným farmářům	11	2,7	4 500	6 500	5 657
špalda	odbytové družstvo	10	10,7	x	x	x
	prodej do zahraničí	17	43,4	9 720	18 200	14 508
	zprostředkovatel	21	32,5	10 200	24 500	14 537
	prodej zpracovatelům	13	12,9	11 500	21 000	16 155
ječmen	odbytové družstvo	7	20,3	x	x	x
	prodej do zahraničí	5	27,2	x	x	x
	zprostředkovatel	8	15,7	5 670	8 500	7 362
	prodej zpracovatelům	10	26,9	5 000	6 500	5 375
	prodej jiným farmářům	6	7,6	3 800	8 000	5 460
oves	přímý prodej	5	3,5	6 000	7 500	6 900
	odbytové družstvo	17	15,8	x	x	x
	prodej do zahraničí	12	29,5	5 800	8 000	6 300
	zprostředkovatel	19	29,4	4 336	9 000	5 872
	prodej zpracovatelům	13	15,0	5 000	6 750	5 438
	prodej jiným farmářům	25	6,8	3 480	7 000	4 999
žito	odbytové družstvo	6	12,4	x	x	x
	prodej do zahraničí	9	36,3	3 000	8 000	6 190
	zprostředkovatel	7	32,9	5 947	8 000	6 675
	prodej zpracovatelům	8	18,3	5 000	7 000	5 725
tritikale	odbytové družstvo	6	12,3	x	x	x
	prodej do zahraničí	10	45,2	3 500	7 500	5 633
	zprostředkovatel	4	12,6	5 000	7 000	5 760
	prodej zpracovatelům	7	14,6	5 000	6 000	5 250
	prodej jiným farmářům	7	13,7	3 500	6 500	4 917
pohanka	zprostředkovatel	4	50,7	8 000	22 998	15 283
	prodej zpracovatelům	7	33,5	19300	22 885	21 395
kukuřice	prodej do zahraničí	4	54,0	4860	10 800	8 553

Údaje nejsou publikovány při počtu respondentů ve skupině nižším než 3.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2016; data od 825 subjektů

Tab. 26 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV a realizované ceny v roce 2015 – ostatní

Bioprodukt	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)	Cena za bioprodukt (Kč/t)		
				OD	DO	průměr 2015
Okopaniny						
brambory	přímý prodej	14	4,2	10 000	16 000	13 542
	odbytové družstvo	5	6,3	x	x	x
	prodej do zahraničí	4	54,8	x	x	4 000
	Veřejné stravování, restaurace	8	3,4	8 000	17 000	11 125
Zelenina						
cibule	přímý prodej	3	9,5	12 000	20 000	15 000
zelí	přímý prodej	4	100,0	15 000	18 000	12 750
dýně (hokaido, patizon)	odbytové družstvo	3	19,3	x	x	x
Ovoce						
jablka	přímý prodej	25	5,4	4 000	32 000	11 500
	odbytové družstvo	4	12,7	x	x	6 200
	zprostředkovatel	6	62,4	4 500	8 000	5 980
	prodej zpracovatelům	13	15,9	2 000	20 000	6 178
hrušky	přímý prodej	3	4,9	25 000	33 000	29 000
peckoviny	přímý prodej	21	8,2	x	x	23 389
	zprostředkovatel	5	89,3	12 650	34 500	20 450
vinné hrozny	prodej zpracovatelům	11	97,6	17 000	22 000	19 750
Seno/senáž						
seno	prodej do zahraničí	3	1,7	x	x	1 000
	zprostředkovatel	21	2,6	x	x	4 480
	prodej zpracovatelům	27	6,0	x	x	x
	prodej jiným farmářům	5	77,1	500	9 000	1 429
senáž	prodej do zahraničí	3	15,1	x	x	1 200
	prodej jiným farmářům	21	82,8	300	7 140	1 709
Ostatní						
LAKR ¹⁾	přímý prodej	4	9,4	x	x	180 000
	odbytové družstvo	5	0,6	x	x	x
	prodej velkoobchodům	6	0,8	x	x	100 000
	prodej do zahraničí	8	12,7	x	x	x
	zprostředkovatel	9	60,6	x	x	x
	prodej zpracovatelům	10	16,0	65 000	450 000	146 222
osivo	zprostředkovatel	4	18,1	13 000	24 750	18 875
	prodej zpracovatelům	10	60,2	5 337	100 000	33 855

¹⁾ LAKR – léčivé a aromatické rostliny a koření.

Údaje nejsou publikovány při počtu respondentů ve skupině nižším než 3.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2016; data od 825 subjektů

Živočišné bioprodukty

V případě kravského mléka byl největší objem prodán zpracovatelům (68 %) a jednalo se také o nejčastěji využitou obchodní cestu. Druhou, nejčastěji uvedenou prodejní cestou, byl prodej přes odbytové družstvo. Objem takto uplatněné produkce kravského mléka činil 32,6 %, což je proti roku 2014 pokles o 5,5 %. K navýšení prodaného objemu kravského mléka došlo v případě přímého prodeje, kdy se takto uplatněný objem produkce navýšil z 0,4 % v roce 2014 na 7,1 % v roce 2015. Průměrná realizovaná cena byla u kravského mléka vyšší v případě přímého prodeje (13,9 Kč/litr) než při prodeji prostřednictvím odbytového družstva (12 Kč/litr) nebo při prodeji zpracovatelům (10 Kč/litr). U kozího mléka byl nejčastěji uvedenou prodejní cestou přímý prodej s průměrnou cenou 30 Kč/litr. Údaje o obchodních cestách využitých pro ovčí mléko uvedl v roce 2015 jen velmi malý vzorek farmářů, a proto nejsou v tabulce níže uvedeny.

Kravský, kozí i ovčí sýr byl prodáván zejména prostřednictvím přímého prodeje. U kravského sýra to byl objem prodaný touto cestou podobný jako v roce 2014, a to 11,8 %. Kozí a ovčí sýr byl pak uplatněn výhradně prostřednictvím této prodejní cesty.

Přímý prodej byl uveden jako nejčastější obchodní cesta také u vajec (průměrně 4,8 Kč/ks). Z pohledu množství převažoval prodej zpracovatelům (57,9 %), přímý prodej pak představoval pouze 1,1 %.

V prodeji živých zvířat stejně jako v předchozích letech dominoval skot, v menší míře pak byly zastoupeny ovce, případně prasata a drůbež. Stanovení realizovaných cen u skotu a ovcí bylo komplikované z důvodu různorodosti kategorií i jednotek (kusy, tuny, kg). Proto bylo pro porovnání v Tab. 27 využito převodu kusů na tunu živé váhy dle Agronormativ¹⁴. Pro kategorii skot bylo typické, že živá zvířata (chovná i zástav) byla nejčastěji i v největším objemu prodávána jiným farmářům. Jatečný skot byl v největší míře prodáván zpracovatelům – jatčím (49,2 % objemu), ale významnou prodejní cestou byl v roce 2015 opět také prodej přes zprostředkovatele (38,1 % objemu). Množství zvířat, která byla exportována přímo na zahraniční trh, se mírně zvýšilo a to z 6,7 % v roce 2014 na 9,2 % v roce 2015. Průměrná cena zástavu skotu činila 14 455 Kč za kus (tj. cca 96 Kč za kg živé váhy). Chovnou jalovici bylo možné získat v průměru za 19 300 Kč za kus (tj. cca 38 Kč za kg živé váhy) a chovného býka za 56 000 Kč za kus (tj. cca 43 Kč za kg živé váhy).

U ovcí byla situace obdobná, zástav i chovná zvířata i jatečné ovce byla prodávána výhradně jiným farmářům. Jatečná jehňata byla nejčastěji a v největším objemu (76,7 %) prodávána zpracovatelům. Cena jatečných jehňat se pohybovala okolo průměrné hodnoty 49 Kč za kg živé váhy. Poněkud nižší byla cena chovných ovcí, která činila v průměru 44 Kč za kg živé váhy. Jatečná drůbež byla, obdobně jako v roce 2014, prodávána výhradně zpracovatelům. Ostatní kategorie zvířat byly uvedeny pouze malým vzorkem farmářů, a proto nejsou tyto údaje v tabulce níže zahrnuty.

¹⁴ Při převodu kusů dobytka na tuny živé váhy, byly využity tyto koeficienty z Agronormativ: býk = 650 kg; plemenný býk = 1300 kg; jalovice, kráva = 500 kg; tele (zástav) = 150 kg; bahnice = 55 kg; jehně = 35 kg

Tab. 27 Způsob prodeje hlavních bioproduktů ŽV a realizované ceny v roce 2015

Bioprodukt	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)	Cena za bioprodukt (Kč/t)			MJ
				OD	DO	průměr	
Živočišné produkty							
kravské mléko	odbytové družstvo	14	32,6	11	12,5	12	Kč/litr
	prodej zpracovatelům	20	60,4	9	11,1	10	Kč/litr
	přímý prodej ¹⁾	12	7,1	8,52	20	13,9	Kč/litr
kozí mléko	přímý prodej ¹⁾	8	57,7	10	40	30,0	Kč/litr
kravský sýr	přímý prodej ¹⁾	4	11,8	x	x	300	Kč/kg
kozí sýr	přímý prodej ¹⁾	5	100,0	x	x	x	Kč/kg
ovčí sýr	přímý prodej ¹⁾	3	100,0	x	x	500	Kč/kg
vejce	prodej zpracovatelům	3	57,9	4,4	4,5	4,5	Kč/ks
	přímý prodej ¹⁾	11	1,1	3	6	4,6	Kč/ks
Skot							
telata zástav	prodej jiným farmářům	80	65,3	13 333	153 333	99 093	Kč/t
	zprostředkovatel	33	26,0	56 667	153 333	88 250	Kč/t
	prodej do zahraničí	7	8,8	x	x	150 000	Kč/t
krávy	prodej jiným farmářům	3	90,6	32 000	60 000	41 667	Kč/t
skot jatečný	prodej jiným farmářům	3	0,7	24 000	43 300	30 767	Kč/t
	zprostředkovatel	74	38,1	31 500	120 000	45 282	Kč/t
	prodej zpracovatelům	96	49,2	33 000	72 000	47 016	Kč/t
	přímý prodej ¹⁾	7	0,7	45 000	212 000	134 500	Kč/t
	prodej do zahraničí	22	9,2	39 000	50 000	44 667	Kč/t
chovný skot	prodej jiným farmářům	30	93,1	16 000	47 480	31 623	Kč/t
chovní býci	prodej jiným farmářům	6	100,0	23 000	61 538	43 192	Kč/t
chovné jalovice	prodej jiným farmářům	38	98,6	20 000	69 000	36 907	Kč/t
Ovce							
jehňata zástav	prodej jiným farmářům	6	100,0	x	x	39 429	Kč/t
jehňata jatečná	prodej zpracovatelům	6	76,7	42 857	50 000	47 619	Kč/t
chovné ovce	prodej jiným farmářům	12	100,0	17 273	90 909	44 167	Kč/t
jatečné ovce	prodej zpracovatelům	4	100,0	x	x	48 000	Kč/t
Drůbež							
jatečná drůbež	prodej zpracovatelům	6	100,0	55 000	100 000	70 667	Kč/t

¹⁾V případě „přímého prodeje“ bylo možné v dotazníku vybírat z několika variant. Nejvíce zastoupen byl přímý prodej spotřebitelům přímo z farmy (68 %) a dále prodej konečným spotřebitelům na tržnicích (20 %).

Údaje nejsou publikovány při počtu respondentů ve skupině nižším než 3.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2016; data od 825 subjektů

7.3 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách

Smyslem zjišťování bylo určit rozsah prodeje z ekofarek přímo konečným spotřebitelům (tzv. prodej ze dvora). Přímý prodej zahrnuje: prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Z celkového počtu 4 280 respondentů odpovídaly na tuto otázku pouze ekofarmy, které již mohly v roce 2015 prodávat alespoň jeden svůj bioprodukt s certifikátem. Celkem 97 ekofarek uvedlo, že prodává své bioprodukty i přímo na farmě (tj. cca 3,2 %, což je téměř stejný podíl jako v předchozím roce), viz Tab. 28.

Tab. 28 Počet ekofarek prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2008–2015)

Položka	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		Meziroční změna (%)
	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	
Ekofarmy v šetření celkem	2 739	100	3 560	100	4 024	100	3 907	100	3 928	100	3 808	100	4 109	100	4 280	100	4,2
Ekofarmy s možností prodeje bio	930	34	1 409	39,6	2 027	50,4	2 332	59,7	2 808	71,5	3 374	88,6	3 271	79,6	2 986	69,8	-8,7
Ekofarmy s realizovaným prodejem bio ze dvora	136	14,6	80	5,7	107	5,3	154	6,6	75	2,7	108	3,2	109	3,3	97	3,2	-11,0

Pozn.: V tabulce je uveden u ekofarek s realizovaným prodejem bio ze dvora relativní podíl na počtu ekofarek, které již mohou prodávat certifikované bioprodukty.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2009–2016

Tento podíl je pravděpodobně vyšší, protože zde nejsou zahrnuty farmy, které sice prodej realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty. Pokud vezmeme v úvahu pouze ekofarmy, které v daném roce skutečně realizovaly prodej nějakého svého bioproduktu s certifikátem, pak zhruba osmá až devátá prodala v roce 2015 jeden svůj bioprodukt ze dvora (téměř 12% podíl), což je mírně menší podíl než v roce 2014.

K posouzení významu přímého prodeje byl dále zjišťován jeho podíl na celkovém obratu ekofarmy (viz Tab. 29). Od roku 2012 je podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy rozdělen do čtyř kategorií. Kategorie pod 10 % a nad 50 % zůstala zachována a do většího detailu byla rozdělena kategorie 10–50 %. Proti roku 2014 ubylo v roce 2015 farek s obratem v rozmezí 11–25 % a naopak výrazně přibýlo farek s obratem v rozsahu do 10 % a 26–50 %.

Z ekofarek, které realizovaly prodej ze dvora, jich bylo pouze 20 % ochotno sdělit objem realizovaného obratu cestou přímého prodeje. Celkem 36 % z těchto farek uvedlo, že jejich obrat činil v roce 2015 za prodej ze dvora do 50 tis. Kč. Dalších 21 % realizovalo obrat z přímého prodeje v hodnotě od 50 tis. Kč do 500 tis. Kč. Poměrně dost farek (42 %) uvedlo obrat v hodnotě nad 500 tis. Kč (u některých farek obrat i nad 1 mil. Kč).

Tab. 29 Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2008–2015)

Rok	Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy			
	<10 %	10–50 %		51 a více %
2008	53 % farem	31 % farem		16 % farem
2009	25 % farem	51 % farem		24 % farem
2010	40 % farem	34 % farem		26 % farem
2011	36 % farem	37 % farem		27 % farem
Rok	< 10 %	11–25 %	26–50 %	51 % a více
2012	26 % farem	33 % farem	18 % farem	23 % farem
2013	25 % farem	24 % farem	17 % farem	34 % farem
2014	25 % farem	32 % farem	18 % farem	25 % farem
2015	34 % farem	19 % farem	23 % farem	24 % farem

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2009–2016

Přímý prodej je řešením problému nedostatku odbytových kanálů pro ekologické zemědělce, vysoké konkurence, nejistoty a nízkých výkupních cen v tradičních odbytových kanálech. Tento způsob realizace produkce farem navíc přivádí spotřebitele až na farmu (vytváří se tak přímý vztah mezi zemědělcem a spotřebitelem) a současně je to nejúčinnější způsob propagace ekologického zemědělství a biopotravin s jasným multiplikačním efektem.

Z pohledu prodávaných bioproduktů a biopotravin zůstala podobně jako v předchozích čtyřech letech vyrovnaná struktura faremního prodeje. Nejvíce ekofarek (58 %) se specializovalo na prodej živočišných bioproduktů a 42 % ekofarek na prodej rostlinných produktů, přičemž 1 farma nabízela živočišnou i rostlinnou produkci zároveň. Z živočišných bioproduktů se jednalo zejména o prodej mléčných výrobků (kravských, kozích, ovčích) včetně sýrů (22 farem), prodej mléka (15 farem), prodej masa (25 farem) - převážně hovězího a vajec (7 farem). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej ovoce (jablka, hrušky, švestky) včetně sušeného a výrobků z něj (19 farem) a zeleniny (6 farem) - nejčastěji cibule, česnek a dýně. Prodáváno bylo také víno z hroznů (10 farem) a brambory (6 farem).

8. Zpracování bioproduktů na ekofarmách

Všeobecně se očekává, že v rámci EZ dochází na farmě k větší diverzifikaci činností, a tedy k vyššímu podílu příjmů z tzv. nezemědělských činností¹⁵ na celkových příjmech ekofarmy. Vyšší podíl farem zabývajících se nezemědělskou činností v rámci EZ potvrzují i údaje ČSÚ (29,03 % proti 17,48 % u podniků konvenčních¹⁶). Jednou z hlavních nezemědělských činností je i zpracování vlastních výrobků přímo na farmě a případně jejich následný prodej. Podíl podniků z celkového počtu podniků zabývajících se touto činností je obdobný v obou kategoriích (5 % v EZ a 4,5 % v KZ).

Z údajů z REP ke konci roku 2016 vyplývá, že z celkového počtu 607 registrovaných výrobců biopotravin bylo 219 současně registrováno i v kategorii ekozemědělec a provádělo zpracování bioproduktů v místě jejich produkce. Jinými slovy více než třetina výrobců jsou faremní zpracovatelé. Jejich podíl v předchozích letech každoročně vzrůstal (z 20 % v roce 2008 až na 39 % v roce 2014). V roce 2015 klesl podíl faremních zpracovatelů na úroveň 37,6 % a v roce 2016 byl zaznamenán další pokles na 36,1 %.

Podíl faremních zpracovatelů v rámci registrovaných ekozemědělců (tedy rozsah zpracování vlastních výrobků přímo na farmě) zůstává stále na nízké úrovni okolo 5 % (v roce 2016 činila tato hodnota 5,2 %). Z toho zhruba polovina faremních zpracovatelů svoji činnost ve skutečnosti vůbec neprovozuje, a to zejména z následujících důvodů:

- běžící možné až dvouleté přechodné období po registraci¹⁷,
- nezájmu spotřebitelů o zamýšlené biopotraviny, příp. jen příležitostná výroba malého množství v sezóně.

Jinými slovy zpracování na farmách v ČR se rozvíjí jen velmi pomalu a setrvává omezitelnost zemědělců v budování vlastního zpracování a rozjezdu přímého prodeje z farmy. Hlavními bariérami jsou jak legislativní náročnost pro zavedení zpracování a prodeje přímo na farmě, tak zejména nejistota, zda bude poptávka po bioproduktu dostatečná. Přesto počet farem snažících se uplatnit svoje bioprodukty přímo na trhu roste.

K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům, dle mezinárodní klasifikace činností NACE, patří mléčné výrobky a zmrzlina a víno z vinných hroznů. Významné zůstává nadále zpracování masa (převažuje zpracování masa z velkých hospodářských zvířat ve faremních jatkách a bourárnách) a zpracování ovoce a zeleniny, viz Tab. 30.

¹⁵ *Nezemědělské činnosti jsou všechny výdělečné činnosti, které nemají charakter zemědělských prací a pro farmu mají ekonomický přínos.*

¹⁶ *Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2013 – Farm Structure Survey 2013; aktuálnější údaje budou k dispozici až po ukončení Strukturálního šetření v zemědělství v roce 2016*

¹⁷ *Dle zákona o EZ se může výrobce biopotravin nejprve zaregistrovat a pak má až 24 měsíců na to, aby získal aspoň 1 osvědčení na biopotravinu.*

Tab. 30 Počet a zaměření faremních zpracovatelů biopotravin v roce 2015 a 2016

NACE Kód	Výrobní zaměření	Počet faremních zpracovatelů	
		2015	2016
10.1	Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	41	47
10.2	Zpracované a konzervované ryby, koryši a měkkýši	0	0
10.3	Zpracované a konzervované ovoce a zelenina	33	45
10.31	Zpracované a konzervované brambory	0	0
10.32	Ovocné a zeleninové šťávy	7	18
10.39	Ostatní zpracované a konzervované ovoce a zelenina	26	27
10.4	Rostlinné a živočišné oleje a tuky	1	1
10.5	Mléčné výrobky a zmrzlina	51	56
10.6	Mlýnské a škrobářenské výrobky	6	6
10.7	Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	1	3
10.8	Ostatní potravinářské výrobky	9	7
10.81	Cukr	0	0
10.82	Kakao, čokoláda a cukrovinky	0	0
10.83	Káva a čaj, zpracované	2	1
10.84	Koření a aromatické výtažky	2	1
10.85	Hotové pokrmy	0	0
10.86	Homogenizované potravinářské přípravky a dietní potraviny	0	0
10.89	Ostatní potravinářské výrobky j. n.	5	5
11.0	Nápoje	62	54 ¹⁾
11.02	Víno z vinných hroznů	52	54
Celkem		204	219

¹⁾ Snížení počtu v kategorii nápoje je ovlivněno zpřesněním metodiky, kdy byly z nápojů odebrány mošty, které jsou nyní součástí kategorie 10.32.

Zdroj: REP (údaje aktualizované vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

9. Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v letech 1990–1992. Výrazný rozvoj EZ nastal po roce 1998, především díky obnovení státní podpory, která byla až do roku 2003 poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

V letech 2004–2006 byly podmínky státní podpory upraveny programovým dokumentem „Horizontální plán rozvoje venkova“ (HRDP), který byl zpracován již dle pravidel EU, čímž byla zajištěna finanční podpora ekozemědělců i po vstupu ČR do EU. Ekologické zemědělství bylo jedním z podporovaných titulů v rámci tzv. agroenvironmentálních opatření (AEO). V těchto letech mohli ekologičtí zemědělci také využívat zvýhodněné bodové bonifikace při žádostech o podporu z „Operačního programu Zemědělství“.

Od roku 2007 byla podpora EZ zajišťována programovým dokumentem „Program rozvoje venkova 2007–2013“ (PRV) zpracovaným dle nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV, který nahradil „HRDP“ a „Operační program Zemědělství“. Titul „ekologické zemědělství“ byl v roce 2014 opět podporován v rámci AEO, kdy byla prodloužena platnost závazků z Programového období 2007–2013, podpora ekologických zemědělců tak byla realizována v rámci Osy II PRV pod titulem „EZ“, který společně s titulem pro integrovanou produkci spadal pod podopatření „Postupy šetrné k životnímu prostředí“ v rámci AEO. V rámci tohoto titulu byla ekozemědělcům vyplácena náhrada za ekonomické ztráty vzniklé tímto systémem hospodaření. Platba byla poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Shodnou výši plateb obdrželi ekozemědělci i na plochy v přechodném období. Od roku 2007 mohly navíc subjekty registrované v EZ získat bodové zvýhodnění u dalších pěti opatření v rámci Osy I a III PRV a měly tak mnohem vyšší šanci, že jejich projekt bude schválen a financován.

Od roku 2015 byla nově dle čl. 29 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 podpora EZ navržena zvlášť mimo AEO. V rámci EZ byla v roce 2016 podpora vyplácena obdobně jako v roce 2015 dle užití půdy s rozlišením plateb pro období konverze a pro období již plně v režimu EZ (tj. po konverzi). Od roku 2015 mohou žadatelé také vstupovat do nových titulů: krajinotvorné sady, vinice, chmelnice, pěstování trav na semeno, travní porosty na orné půdě a odplevelování dočasným úhorem. Naopak se zavedením podmínky podpory pouze pro uzavřené ekofarmy (tzn. bez souběhu produkce v rostlinné výrobě) byl zrušen titul podporující nižší sazbou travní porosty ekofarem se souběhem.

9.1 Základní dotace na plochu

Jak již bylo zmíněno, od roku 2015 již měli ekologičtí zemědělci možnost vstupovat do nových závazků. Výše plateb byla stanovena fixně v EUR na celé programové období následovně:

Tab. 31 Výše plateb na ha dle PRV 2014–2020, platná od roku 2015

Užití půdy	Hospodaření/dotace	Výše sazby (EUR/ha)	
		Přechodné období	Ekologická produkce
Trvalý travní porost	Trvalý travní porost	84	83
Orná půda	Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin	536	466
	Pěstování jahodníku	669	583
	Pěstování trav na semeno	265	180
	Pěstování ostatních plodin	245	180
	Travní porost	79	69
	Úhor	34	29
Trvalá kultura	Ovocný sad – intenzivní	825	779
	Ovocný sad – ostatní	424	424
	Vínice	900	845
	Chmelnice	900	845
	Jiná trvalá kultura – s ekologicky významným prvkem krajinyotvorný sad	165	165

Zdroj: Program rozvoje venkova 2014–2020

K rozdělení platby u sadů došlo již v roce 2010, kdy původní vyšší platba byla poskytována na tzv. intenzivně obhospodařované sady G (tj. s minimálním počtem 200 ks/ha vyjmenovaných druhů stromů nebo 800 ks/ha vyjmenovaných druhů bobulovin). Nižší sazba platila pro sady, které nesplňovaly výše uvedenou limitní podmínku hustoty výsadby. Toto rozdělení zůstalo v rámci nového programového období zachováno, došlo pouze k úpravě kritérií pro minimální stanovenou hustotu druhů stromů/keřů (**intenzivní sady**: jádroviny – min. 500 ks/ha, peckoviny min. 200 ks/ha, ovocné keře – min. 2 000 ks/ha; **ostatní sady**: ovocné stromy – min. 100 ks/ha, ovocné keře – min. 1 000 ks/ha).

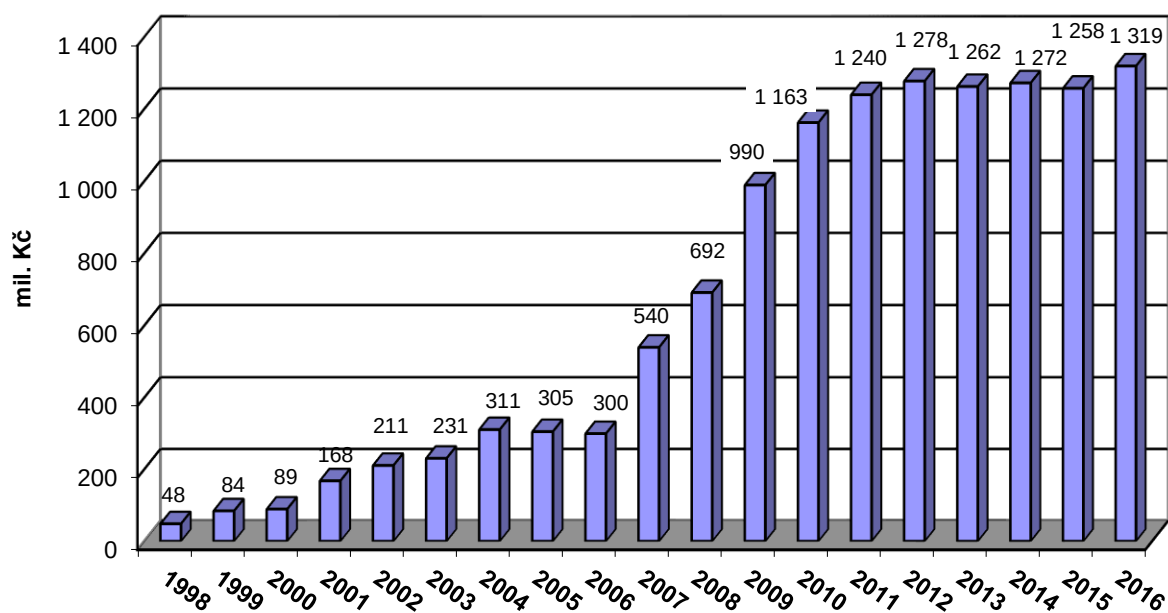
Ze srovnání celkového vývoje výše plateb na hektar je patrné, že k největšímu nárůstu plateb došlo v souvislosti se vstupem ČR do EU, tj. s implementací HRDP v roce 2004 (viz Graf 7). K dalšímu zvýšení plateb došlo opět při zavedení programového dokumentu PRV (2007–2013), a to poprvé výrazně u TTP (nárůst o 78 %) a dále nejvíce u trvalých kultur (nárůst o 91 %). Tento skokový nárůst je patrný i při srovnání průměrné platby na hektar. Ke zvýšení průměrné platby na hektar v letech 2007–2010 pak došlo zejména v důsledku přechodu ekozemědělců z dobíhajících pětiletých závazků HRDP do nových opatření PRV s vyššími sazbami (viz Tab. 32).

Vzhledem k tomu, že jsou dotace vypláceny v Kč, liší se každoročně jejich výše také v závislosti na uplatněném směnném kurzu (směnný kurz v roce 2016 činil 27,023 Kč/EUR). V roce 2016 bylo podáno 5 783 žádostí¹⁸ o podporu EZ na plochu 475 856 ha (tj. 96 % veškeré plochy zařazené v EZ ke konci roku 2015), viz Tab. 33. Zažádáno bylo o 1 319,2 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst o 4,9 % (tj. 62 mil. Kč). Proti roku 2006, kdy bylo žádáno o zhruba 300 mil. Kč, vzrostl objem dotací

¹⁸ Jedná se o součet žádostí v jednotlivých titulech, nikoli o jednotnou žádost.

více jak čtyřnásobně. Toto navýšení bylo způsobeno ve stejném poměru jak růstem výměry podporovaných ploch EZ, tak navýšením plateb na ha v rámci PRV.

Graf 7 Vývoj dotací v EZ (1998–2016)

Pozn. Celková podpora představuje od roku 2004 objem zažádaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Zdroj: SZIF; zpracoval ÚZEI

Tab. 32 Vývoj plateb na hektar plochy v EZ (1998–2014)

Užití půdy	1998	1999-2000	2001-2003	2004-2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Změna (%)		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	IV / III	V / IV	XII/XI
Orná půda	2 200	2 130	2 000	3 520	4 266	4 086	4 158	4 074	3 889	3 953	3 909	4 260	76	21	9
TTP	2 200	1 065	1 000	1 100	1 954	1 872	1 905	1 866	1 781	1 811	1 790	1 951	10	78	9
TTP (bez souběhu)	x	x	x	x	x	2 346	2 387	2 339	2 233	2 270	2 244	2 446	x	x	9
Trvalé kultury	2 200	3 195	3 500	12 235	23 369	22 383	22 774	22 316	21 300	21 654	21 410	23 331	250	91	9
Trvalé kultury (extenzivní sady)	x	x	x	x	x	x	x	13 405	12 795	13 008	12 861	14 015	x	x	9
Zelenina	2 200	2 130	3 500	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	15 499	216	40	9
Speciální byliny	2 200	2 130	2 000	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	15 499	453	40	9
Průměrná platba	2 000	1 245	1 080	1 340	1 970	2 260	2 710	2 750	2 695	2 780	2 770	2 850	24	47	3
Celková podpora (mil. Kč) ¹⁾	48,1	84,2	168,0/ 230,8	310,9/ 299,7	539,9	691,7	989,6	1 162,6	1 239,7	1 277,6	1 262,3	1 272,3	35	80	1

¹⁾ Celková podpora představuje od roku 2004 objem požádaných namísto do té doby uváděných vyplácených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Pozn.: Platby v letech 2007 až 2014 byly přepočteny na Kč dle směnného kurzu platného pro přepočet sazeb v rámci AEO, a to 27,525 Kč/EUR (2007); 26,364 Kč/EUR (2008); 26,825 Kč/EUR (2009); 26,285 Kč/EUR (2010); 25,088 Kč/EUR (2011); 25,505 Kč/EUR (2012); 25,218 Kč/EUR (2013) a 27,481 Kč/EUR (2014).

Tab. 33 Zažádané finanční prostředky na plochu v roce 2015 a 2016

Užití půdy	Zažádaná výměra (ha)		Zažádané finanční prostředky (v tis. Kč)		Sazba na ha (v Kč)	
	2015	2016	2015	2016	2015 ¹⁾	2016
Přechod na postupy a způsoby ekologického zemědělství						
Travní porosty	27 533	37 531	61 214	83 155	2 330	2 270
Orná půda	7 157	11 063	47 231	75 784	x	x
<i>Pěstování zeleniny a speciálních bylin</i>	278	593	4 140	8 592	14 866	14 484
<i>Pěstování trav na semeno</i>	11	22	86	163	7 350	7 161
<i>Pěstování ostatních plodin</i>	6 501	9 989	42 210	66 086	6 795	6 621
<i>Odplevelování dočasným zatravněním</i>	362	443	791	929	2 191	2 135
<i>Odplevelování dočasným úhorem</i>	5	16	4	14	943	919
Ovocné sady	546	778	7 751	11 900	x	x
<i>Intenzivní sady</i>	266	375	5 712	8 364	22 881	22 294
<i>Ostatní sady</i>	133	249	1 381	2 848	11 760	11 458
<i>Krajinotvorné sady</i>	147	154	658	688	4 576	4 459
Vinice	123	126	3 035	3 072	24 962	24 321
Chmelnice	0	0	0	0	24 962	24 321
Platba na zachování postupů ekologického zemědělství						
Travní porosty	247 408	371 202	553 626	824 512	2 302	2 243
Orná půda	30 699	50 940	159 372	255 835	x	x
<i>Pěstování zeleniny a speciálních bylin</i>	1 266	1 909	16 370	24 043	12 925	12 593
<i>Pěstování trav na semeno</i>	173	66	867	324	4 992	4 864
<i>Pěstování ostatních plodin</i>	28 206	46 736	140 134	227 324	4 992	4 864
<i>Odplevelování dočasným zatravněním</i>	1 054	2 221	2 001	4 138	1 914	1 865
<i>Odplevelování dočasným úhorem</i>	0	8	0,265	6	804	784
Ovocné sady	2 226	3 535	30 526	49 365	x	x
<i>Intenzivní sady</i>	956	1 400	20 199	29 458	21 606	21 051
<i>Ostatní sady</i>	798	1 497	8 168	17 060	11 760	11 458
<i>Krajinotvorné sady</i>	472	638	2 159	2 847	4 576	4 459
Vinice	328	677	7 431	15 476	23 436	22 834
Chmelnice	4	4	114	111	23 436	22 834
Celkem²⁾	316 024	475 856	870 300	1 319 210	x	x

¹⁾ Sazby platí pro nové závazky PRV 2014-2020.

²⁾ V roce 2015 bylo navíc zažádáno o podporu na 146 572 ha ve výši 386 985 tis. Kč v rámci starých závazků PRV 2007-2013. Celkově tak bylo v roce 2015 podpořeno 462 596 ha v celkové výši 1 257 285 tis. Kč.

Pozn. Údaje uvedené pro rok 2015 se mírně liší od údajů uvedených ve zprávě v roce 2016, a to z důvodu získání přesnějších údajů.

Směnný kurz v roce 2015 činil pro nové závazky 27,735 Kč/EUR a 27,693 Kč/EUR pro závazky uzavřené v Programovém období 2007–2013). Směnný kurz pro rok 2016 pak činil 27,023 Kč/EUR.

Zdroj: SZIF; zpracoval ÚZEI

9.2 Podpora EZ v rámci dalších opatření PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce u vybraných opatření PRV při bodovém hodnocení podaných projektů. V rámci výzev pro rok 2016 se jednalo o podporu investic v následujících operacích: Investice do zemědělských podniků (Operace 4.1.1), Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů (Operace 4.2.1), Zahájení činnosti mladých zemědělců (Operace 6.1.1), Investice do nezemědělských činností (Operace 6.4.1), Podpora agroturistiky (Operace 6.4.2), Investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů (Operace 6.4.3), Podpora operačních skupin a projektů EIP (Operace 16.1.1), Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií v zemědělské prvovýrobě (Operace 16.2.1.), Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií při zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh (Operace 16.2.2), Sdílení zařízení a zdrojů (Operace 16.3.1) a Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů (Operace 16.4.1).

Tab. 34 Přehled zájmu o investiční opatření PRV s bodovým zvýhodněním v roce 2016

Operace	Počet schválených žádostí		Požadovaná výše dotace	
	(abs.)	(%)	(mil. Kč)	(%)
Investice do zemědělských podniků	1 016	34,20	624,14	15,77
Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů	46	10,31	77,63	8,80
Zahájení činnosti mladých zemědělců	210	39,03	262,5	39,03
Investice do nezemědělských činností	51	30,91	78,72	28,22
Podpora agroturistiky	42	46,67	88,60	40,43
Investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů	2	18,18	4,45	19,17
Podpora operačních skupin a projektů EIP	2	13,33	17,05	16,34
Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií v zemědělské prvovýrobě	2	8,00	22,90	9,82
Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií při zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh	2	10,53	130,50	15,27
Sdílení zařízení a zdrojů	8	30,77	15,09	48,76
Celkem	1 381	32,07	1 321,58	18,21

Zdroj: Odbor Řídící orgán PRV MZe, zpracoval ÚZEI; stav ke dni 30.5. 2017

V rámci těchto 11 operací byla v roce 2016 téměř třetina (32,1 %) schválených žádostí podána subjekty registrovanými v EZ (21,4 % v roce 2015), a to s požadavkem o dotaci ve výši 1 321,58 mil. Kč (18,21 % všech dotací). K nejčastěji využívané operaci v roce 2016 patřila, stejně jako v roce 2015, operace „Investice do zemědělských podniků“, ve které bylo také alokováno nejvíce finančních prostředků. Operace „Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů“¹⁹ nebyla ekologickými subjekty využita (viz Tab. 34).

¹⁹ V rámci této operace byla evidována pouze jedna žádost konvenčního subjektu, která nebyla schválena.

Závěr zprávy

Údaje prezentované v této zprávě jsou získávány díky finanční podpoře a zájmu MZe mít k dispozici aktuální statistické informace o ekologickém zemědělství v ČR. Sběr potřebných údajů je prováděn ve spolupráci s kontrolními organizacemi na základě dotazníku, který je vyplňován za ekofarmy hospodařící v systému ekologického zemědělství v daném roce šetření. Za rok 2016 byly získány údaje od 4 280 ekozemědělců.

Důvodem sběru těchto dat je potřeba získat podklady pro vyplnění povinných statistických výkazů o EZ pro Eurostat a dále mít k dispozici údaje potřebné pro popis reálné situace v ekologickém sektoru a hodnocení státní politiky pro EZ.

Z výše popsaných údajů vyplývá, že v roce 2016 byla z PRV poskytnuta podpora sektoru EZ v celkové výši zhruba 2,64 mld. Kč. Z toho v rámci opatření "Ekologického zemědělství" bylo zažádáno o 1,32 mld. Kč a v rámci deseti bodově zvýhodněných operací PRV o dalších cca 1,32 mld. Kč. K této částce je třeba přičíst další finanční prostředky žádané např. z titulů Agroenvironmentálních klimatických opatření (AEKO), zejména titulů spadajících pod "Ošetřování travních porostů". Z výše uvedeného je zřejmé, že je nezbytné mít k dispozici detailní informace o vývoji EZ k hodnocení dosavadní státní politiky a zejména k poskytování argumentů pro vynakládání veřejných finančních prostředků právě do ekologického sektoru.

Z tohoto důvodu se také MZe rozhodlo v roce 2012 podpořit další tematický úkol zaměřený na porovnání ekonomiky ekologického a konvenčního zemědělství (skupiny výrobního zaměření, třídy ekonomické velikosti, kategorie LFA absolutně i v přepočtu Kč/ha) v rámci sítě FADN.

Pokračovat bude taktéž tento tematický úkol a sběr výše popsaných informací bude probíhat v pravidelných ročních intervalech. Cílem je proces sběru dat maximálně zautomatizovat a údaje existující v jiných šetřeních či databázích (např. ČSÚ, registr zvířat, registr vinic a sadů na ÚKZÚZ aj.) čerpat přednostně z těchto zdrojů. Část údajů lze např. čerpat online z registru všech ekologických podnikatelů (REP) dostupného na stránkách MZe, který je z pohledu povinných hlášení a evidencí velkým přínosem.